

Vlaams
Parlement

vergadering **C43**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 27 oktober 2020

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over vrije meningsuiting in inburgeringstrajecten – 403 (2020-2021)	3
VRAAG OM UITLEG van Kris Van Dijck aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de ondersteuning van de centrumsteden bij de lokale contactopsporing – 429 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over lokale contactopsporing – 489 (2020-2021)	8
VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de lijkbezorging van behoeftige personen – 459 (2020-2021)	16
VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneeckhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over toezicht op de lokale veiligheidscellen – 473 (2020-2021)	21
VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de onthoofding van leraar Samuel Paty door een Tsjetsjeense islamextremist in een Parijse voorstad – 485 (2020-2021)	24
VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het afbeelden van minderjarige meisjes met hoofddoek in communicatie van de Vlaamse overheid – 434 (2020-2021)	30

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over vrije meningsuiting in inburgeringstrajecten – 403 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): In Frankrijk, niet ver van Parijs en nabij zijn school, werd op 16 oktober een 47-jarige leraar, de heer Samuel Paty, op straat op klaarlichte dag onthoofd door een 18-jarige Tsjetsjeense moslim, een vluchteling, omdat hij het had aangedurfd het in zijn les te hebben over vrije meningsuiting, en daarbij ook foto's en afbeeldingen te laten zien van Mohammedcartoons. Hij had nota bene de moslims onder zijn leerlingen nog gewaarschuwd dat ze, indien ze dachten dat ze dat niet aankonden en dat het hen te veel zou kwetsen, de les mochten verlaten. Maar dat heeft dus niet mogen baten. Hij is brutaal onthoofd op klaarlichte dag.

Uit onderzoek blijkt dat in West-Europa, met name in Frankrijk maar ook bij ons in België en Vlaanderen, veel jonge moslims dit soort geweld en terreur – dat wij recent ook kennen van Islamitische Staat – toejuichen of er alleszins begrip voor hebben. In 2016 was er een onderzoek, uitgevoerd door Humo en VTM, waaruit bleek dat een op de vijf moslims in Vlaanderen begrip heeft voor Islamitische Staat en haar manier van actie voeren, dus ook het onthoofden, het vermoorden van mensen die de islam bekritisieren of met de islam of zijn profeet spotten.

Mijn vraag is dan ook heel simpel. Ik lees vanmorgen nog in een uitgebreide reportage in Humo dat heel wat leraren in Vlaanderen getuigen dat zij angst hebben om het in hun les te hebben over allerhande onderwerpen die moslims zouden kunnen kwetsen of waardoor ze zich gekrenkt zouden kunnen voelen, waaronder racisme, de evolutietheorie, de Holocaust, maar ook kritiek op de islam, inclusief het spotten met die religie of met zijn profeet Mohammed.

Minister, bent u bereid om in het inburgeringstraject te diversifiëren door voor de specifieke doelgroep 'nieuwkomers afkomstig uit een islamitisch land' een aparte les te laten geven over vrije meningsuiting, waarbij ook spotprenten, cartoons en karikaturen van de islamitische profeet Mohammed zullen worden getoond? Als daar beveiliging bij zou moeten komen kijken, moet daar uiteraard in worden voorzien. Ik denk dat het broodnodig is dat reeds van in het begin in het inburgeringstraject duidelijk wordt gemaakt dat er in onze samenleving kan en mag worden gespot met religie en met de profeten, zoals de profeet Mohammed. En wilt u dit voor deze doelgroep ook expliciet opnemen in het inburgeringsexamen, expliciet vrije meningsuiting, maar ook in het bijzonder het tonen van Mohammedcartoons en het spotten met de islamitische profeet?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Rooy, laat me beginnen met duidelijk te stellen dat de moord op Samuel Paty een terroristische aanslag is die het hart van onze samenleving en waarvoor ze staat, probeert te treffen. Die valt op geen enkele manier te verschonen, is verachtelijk en kan alleen maar met de sterkste bewoordingen veroordeeld worden. Het feit dat het bovendien om een leraar gaat, van wie de job bestaat uit het aan mensen bijbrengen van beschaving, kennis en waarden, maakt dit nog confronterender en symbolischer. Ik kan aan het begin van mijn antwoord dus niets anders dan mijn afschuw uitspreken over die afschuwelijke moord op de heer Paty.

U stelde de vraag hoe wij in het inburgeringstraject omgaan met vrije meningsuiting. U weet dat er drie luiken zijn in het inburgeringstraject: maatschappelijke oriëntatie (MO), NT2 en toeleiding naar werk. We gaan er nog een vierde luik aan toevoegen: netwerking en participatie, zodat elke nieuwkomer in contact komt met mensen die al langer in ons land zijn, Nederlands praten en hun weg kennen in onze samenleving.

Binnen maatschappelijke oriëntatie is er in de lessenreeks 'stad en land' specifieke aandacht voor het opbrengen van respect voor individuele vrijheden, verschillende meningen, religies en diversiteit. Daarbij wordt ook ingespeeld op de actualiteit. Men gaat in dialoog met de cursisten. Iemand behaalt de doelen voor maatschappelijke oriëntatie pas wanneer hij kan aantonen open te staan voor bepaalde waarden. Een van die waarden is uiteraard de vrijheid van meningsuiting.

Naast deze drie luiken krijgt de inburgeraar ook nog een trajectbegeleiding. Hierin verduidelijkt de trajectbegeleider de maatschappelijke verwachtingen. Ook vrije meningsuiting komt hierbij uitdrukkelijk aan bod. Waar wil ik naartoe gaan? Bepaalde rechten en plichten, waarden en normen gelden voor elke burger. Vrijheid van meningsuiting is er daar een van.

In het nieuwe inburgeringstraject zal ik een aantal zaken voortaan strikter vastleggen. Eerst en vooral gaan we in het lessenpakket maatschappelijke oriëntatie de leerdoelen bepalen. Dat betekent dat we heel duidelijk gaan vastleggen wat iedereen moet kennen. Vrijheid van meningsuiting zal expliciet opgenomen worden en daardoor zal men er in de lessen stevig op moeten doorgaan.

We gaan ook naar een gestandaardiseerde test na de cursus maatschappelijke oriëntatie. De inburgeraars zullen daarvoor moeten slagen. Ik wil ook dat de docenten hier beter in ondersteund worden. We gaan vorming en intervisie aanbieden om de handelingsbekwaamheid van docenten te versterken. Er komt ook inspectie op de lessen maatschappelijke oriëntatie – dat bestaat vandaag nog niet –, zodat we de controle op de kwaliteit van de lessen kunnen opdrijven. We werken dus zowel op de kant van de leerkrachten, die we een betere opleiding en vorming willen geven. We zullen ook meer controleren wat er werkelijk in de lessen gebeurt via inspectie. Vanzelfsprekend zijn er in de toekomst ook examens waarbij we via een gestandaardiseerde test de verschillende waarden die we willen meegeven, kunnen controleren.

U vraagt of ik de inburgeringsles wil diversifiëren. Ik wil dat doen, maar niet op de manier die u voorstelt. Ik heb ook al aangekondigd dat ik de inburgeringsles wil diversifiëren. Ik vind ook dat het voor mensen die daartoe in staat zijn, mogelijk moet zijn om sneller te vorderen. Mensen die meer ondersteuning hebben, bij wie er meer werk aan de winkel is, moeten ook diepgaander ondersteund en opgevolgd kunnen worden.

Wil ik dat doen op basis van nationaliteit of religie? Neen, want ik vind dat iedereen lessen rond vrije meningsuiting moet krijgen, en iedereen even indringend. Ik wil dat ook omdat ik inga tegen het idee van segregatie. Ik wil mensen niet op basis van afkomst of religie afzonderlijke lessen maatschappelijke oriëntatie laten volgen. Ik wil dat iedereen samen in dezelfde klas heel duidelijk begrijpt waar voor ons het recht op vrije mening over gaat en hoe belangrijk dat is als fundament van onze samenleving, en hoe noodzakelijk het is om dat te respecteren en te omarmen, om deel te kunnen zijn van onze samenleving.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Dank u, minister Somers, voor uw antwoord, maar het zal u niet verbazen dat uw antwoord mij niet zint.

Want ik had dit natuurlijk wel verwacht, dat u alleen wilt diversifiëren op basis van iemands niveau. Dat zal vaak ook gaan op basis van het niveau van de scholing van mensen: in hoeverre zijn zij goed ter taal, in hoeverre zijn ze al dan niet hooggeschoold? Maar ik vind toch dat u het probleem enorm onderschat. Groepen mensen, moslims, die uit islamitische landen komen, hebben doorgaans – dat zeg ik er wel bij – een totaal andere visie op de vrijheid van meningsuiting en op het al dan niet mogen spotten met religie of een profeet. Dat wijzen talloze onderzoeken aan in de landen van herkomst, al is dat in het ene land natuurlijk nog erger dan in het andere land. Een asielzoeker uit Afghanistan zal het doorgaans nog veel moeilijker hebben met het afbeelden van de profeet Mohammed dan een asielzoeker uit bijvoorbeeld Libanon. Maar toch ziet men dat er in de wereld waar de islam heerst, een gigantisch probleem is met het aanvaarden van de vrije meningsuiting, en dat is veel minder tot nauwelijks het geval bij asielzoekers uit andere, niet-islamitische delen van de wereld.

Ik zou toch mijn vraag willen herhalen om te overwegen om daar ook te diversifiëren op basis van culturele afkomst en nationaliteit, en om specifiek daarrond te werken. Want we zien nu toch ook allemaal dat daar het gigantische probleem zit met die vrije meningsuiting en met het afbeelden van onder andere een profeet als Mohammed. We zien dat aan de hand van wat er is gebeurd in Frankrijk, maar ook aan de hand van de talloze reacties op sociale media van jonge moslims in West-Europa die deze daad toejuichen, die applaudisseren voor deze daad. Zeker met het interview dat nu ook in Humo staat, met de leraren die met de handen in het haar zitten omdat ze uiteindelijk bang voor de klas staan, begrijp ik niet dat u niet al een deel van die angst wilt wegnemen, door al van in het begin in die inburgeringstrajecten moslims te confronteren met de profeet Mohammed, en te zeggen dat, als ze hier willen blijven, ze moeten aanvaarden dat dat hier wordt afgebeeld.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Collega Van Rooy, u probeert hier nu een principe naar voren te schuiven dat we nieuwkomers moeten duidelijk maken dat wij bepaalde westerse normen en waarden hebben, zoals de scheiding tussen kerk en staat en vrije meningsuiting. En met dat stuk van uw betoog ben ik het uiteraard eens. Ik vind dat ook bijzonder belangrijk, en daar moet heel veel aandacht aan worden geschonken. Alleen: dat gebeurt vandaag al in de lessen maatschappelijke oriëntatie, de minister heeft dat aangegeven.

We willen daar zelfs nog een stapje verder in gaan. In het regeerakkoord hebben we daar heel sterk de nadruk op gelegd, denk ik, bijvoorbeeld door de te ondertekenen inburgeringsverklaring en de gestandaardiseerde test die de inburgeraars moeten afleggen. Ik denk dat dat een goede zaak is, zeker naar de toekomst toe.

Maar waar ik het fundamenteel niet mee eens ben in uw betoog, is het onderscheid dat we zouden moeten maken tussen de verschillende afkomsten. Ik vind dat we zouden moeten streven naar een gedegen kennis en respect van die gedeelde waarden en normen, waarbij alle nieuwkomers, ongeacht afkomst of religieuze overtuiging, die kennis met zich moeten meedragen, nadat ze die cursus MO hebben gevolgd. Op dat vlak kan ik uw betoog dus absoluut niet volgen.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik sluit mij een beetje aan bij collega Sminate. Ik denk dat onze fundamentele waarden en normen dusdanig fundamenteel zijn, dat we ze gewoon aan iedereen moeten meegeven, ongeacht waar ze vandaan komen. Ik denk dat alle nieuwkomers onze spelregels goed ingeprent moeten krijgen. En ik kan mij inbeelden dat er bijvoorbeeld vluchtelingen zijn, die daarom geen moslim zijn, die het misschien moeilijk hebben met andere vrijheden in ons land. Denk

maar aan seksuele vrijheid, vrijheid van seksuele geaardheid, waar men het in uw eigen partij, mijnheer Van Rooy, soms ook moeilijk mee heeft – we hebben het daar al over gehad. Maar dat zijn bijvoorbeeld ook zaken waarvan het cruciaal is dat we ze meegeven aan iedereen.

We gaan dus niet diversifiëren op basis van afkomst of religie of van welk land men komt. Ik denk dat we ambitieuzer mogen zijn, mijnheer Van Rooy. Ik denk dat we aan alle nieuwkomers heel duidelijk onze spelregels moeten meegeven. Collega Sminate verwees ernaar: een van de belangrijke onderdelen van ons inburgerings-traject is de cursus maatschappelijke oriëntatie. Ik weet dat er daar in het verleden soms een probleem mee was, dat dat een beetje te vrijblijvend was, dat de leerkrachten die dat gaven dat een beetje op hun eigen manier deden. Men moet wel een beetje vrijheid laten, maar het resultaat was dat het soms beperkt bleef tot hoe je bijvoorbeeld een tram moet nemen of een busticket kopen, en iets te weinig ging over de maatschappelijke waarden en normen. Daarom dring ik ook wel aan – de minister heeft al aangegeven er werk van te zullen maken – om ervoor te zorgen dat die cursus maatschappelijke oriëntatie wel degelijk van een hoog niveau is en een sterke focus legt op de fundamentele waarden en normen in ons land. We moeten echt duidelijk maken dat men hier welkom is, maar dat men dan echt die fundamentele waarden en normen moet respecteren.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Eerst en vooral denk ik – en dat is al heel lang mijn overtuiging, van toen ik nog geen minister was en als parlementslid over dit thema tussenkwam – dat maatschappelijke oriëntatie een fundamenteel onderdeel is van een inburgeringstraject en dat we dat moeten versterken. Dat bestaat eigenlijk fundamenteel uit twee verschillende zaken, die beide zinvol zijn. Het eerste is de facto praktische informatie: hoe meld ik me aan bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB), hoe maak ik gebruik van het openbaar vervoer, wat moet ik als ouder doen als de kinderen in het onderwijs zitten? Nuttige, praktische informatie om u te laten functioneren in de samenleving.

Een tweede luik, dat ik absoluut wil versterken, is het meegeven van de fundamentele grondwaarden waarop onze samenleving staat, de fundamentele rechten en vrijheden. We hebben die heel helder gedefinieerd in een nota aan de Vlaamse Regering. Dat gaat over de gelijkheid van man en vrouw, scheiding van religie en staat, het recht op vrije meningsuiting, het respect voor de rechtstaat, het feit dat religie nooit boven de rechtstaat kan staan. Dat zijn fundamentele dingen die we moeten meegeven, niet alleen op een abstract-theoretisch niveau, maar ook op een concreet niveau, zodat mensen die deel willen uitmaken van onze samenleving ook beseffen wat de context van die samenleving is, hoe die samenleving functioneert en hoe men zich daarin dient te verhouden. Daarom gaan we lesgevers versterken, het niveau proberen op te tillen, daar ook controles, inspectie op uitoefenen. Controle in de positieve betekenis van het woord op de eerste plaats: mensen helpen versterken als leerkracht, maar ook af en toe bijsturen waar nodig. En ten slotte gaan we er met de examens die we voorzien hebben, voor zorgen dat de mensen daadwerkelijk die kennis verworven hebben.

Ten tweede kan ik mij perfect inbeelden – ik zou dat zelfs een waardevol iets vinden – dat men bij het didactisch materiaal dat men gebruikt, niet louter abstract, maar concreet praat over die fundamentele waarden, dat men daar bijvoorbeeld praat over de cartoons en die zelfs laat zien, cartoons van Mohammed of andere cartoons die door sommige mensen misschien als kwetsend ervaren worden, en kwetsend ervaren mogen worden. Maar dat gevoel van gekwetst zijn kan nooit ontaarden in het gebruiken van geweld of het prediken van haat en dergelijke meer: dus het leren omgaan met zaken die in een samenleving die de rechten op vrije meningsuiting omarmt, toegelaten zijn, ook al zijn ze voor u pijnlijk en kwetsend.

Hetzelfde kan gezegd worden over holebi's en transgenders. Het is heel belangrijk dat mensen die nieuw zijn in onze samenleving, begrijpen dat mensen in onze samenleving de vrijheid hebben om hun seksuele geaardheid in volle vrijheid en onafhankelijkheid te beleven. Ook al kan dat voor sommige mensen moeilijk zijn, dat is een van de dingen die in onze samenleving een grondrecht zijn. Ik kan mij hetzelfde inbeelden over de Holocaust, ik kan mij hetzelfde inbeelden over het Tiananmenplein. Dat zijn dingen die men moet gebruiken om niet louter op een abstract niveau te praten, in een soort van vrijblijvende sfeer, over het recht op vrije meningsuiting. Nieuwkomers moeten weten dat het recht op vrije meningsuiting in onze samenleving geen mantra is, maar wel degelijk consequenties heeft die men in het persoonlijke leven moet meenemen. Laat daar duidelijkheid over bestaan.

Ten laatste ben ik ervan overtuigd dat het een meerwaarde is om mensen met verschillende achtergronden samen in één klas te hebben wanneer het over die fundamentele rechten en vrijheden gaat, dat bijvoorbeeld mensen met een christelijke achtergrond, een islamitische achtergrond, of een atheïstische achtergrond, dat mensen die uit samenlevingen komen waar holebi's aanvaard zijn en als normaal beschouwd worden en mensen die uit samenlevingen komen waar die mensen nog altijd gediscrimineerd worden, samen in één klas zitten, en dat op het moment dat de docent daarover praat, ook het verschil van ervaren, van perceptie, van reageren, net verrijkend kan zijn om te doen inzien dat men terecht komt in een samenleving die divers is, maar die een aantal fundamentele grondwaarden altijd en overal en tegen iedereen zal, moet en wil verdedigen, en dat we van elke burger vragen om die grondwaarden te respecteren. Ik denk dus dat het niet zo verstandig is om mensen op te delen. Nog los van het feit dat ik daar niet toe bereid ben, denk ik ook dat het pedagogisch en didactisch niet de juiste manier is om dat te doen. Onze ambitie is immers niet om een gesegregerde samenleving te creëren, maar een inclusieve samenleving. Net in die segregatie is het perfect mogelijk om grondwaarden naast zich neer te leggen en opzij te schuiven; in een echt diverse samenleving is dat niet mogelijk, want dan wordt men geconfronteerd met de mensen waar men eigenlijk geen contact mee wil hebben of die men veracht. Daar moet men mee leren samenleven en die moet men leren respecteren, ook al zeggen die mensen soms dingen die kwetsen en doen die soms dingen die men minder leuk vindt.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Eerst en vooral is het natuurlijk een totaal foute framing om te doen alsof ik wil diversifiëren door de lat voor bepaalde andere groepen lager te leggen, alsof ik wil diversifiëren door die fundamentele grondbeginselen alleen voor te behouden voor de moslimgroepen en die andere groepen daarvan vrij te stellen. Dat is wat ik een beetje bij de heer Ongena hoorde; dat is natuurlijk allemaal dwaze framing. Of de *...(onverstaanbaar)...* bezwaren die minister Somers uit dat het natuurlijk goed is om Vlaanderen divers te maken en dat men ze niet moet afzonderen: dat is ook een non-argument, want men kan perfect de beide doen. Men kan iedereen perfect in een aantal lessen samen zetten, en dan, zoals dat ook in ons onderwijs gebeurt met bepaalde groepen leerlingen, over bepaalde problematieken een bepaalde les apart organiseren voor een bepaalde groep, die er gewoon uitpikken en zeggen: jullie komen uit een samenleving waar de heersende cultuur is dat er niet wordt gespot met de islamitische profeet, dus we gaan jullie daar extra over onderwijzen. Ik vind het dan zeer laf en betreurenswaardig dat minister Somers dat tonen van die Mohammedcartoons naar voren brengt als iets vrijblijvends. Ik denk dat wij als samenleving moed moeten tonen, dat u moed moet tonen, minister, om dat nu structureel op te nemen in het inburgeringstraject, het tonen van spotprenten van de islamitische profeet Mohammed voor groepen moslims, en niet zomaar vrijblijvend dat het getoond kan worden als de leraar het wil, en als de leraar het niet wil of niet durft

...

De voorzitter: Mijnheer Van Rooy, kunt u afronden alstublieft?

Ik waarschuw u, niet zoals vorige week: u verdraait antwoorden van de minister. Ik kijk naar collega's over de partijgrenzen heen. Ik zit hier als onafhankelijke, maar ik kan niet aanvaarden dat u woorden verdraait. Ik zou dat ook niet aanvaarden wanneer de minister uw woorden zou verdraaien.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Dan mag u mij zeggen welke woorden ik verdraaid zou hebben, voorzitter.

De voorzitter: Ik heb de minister niets horen zeggen over vrijblijvendheid als het over deze ... (*onverstaanbaar*) ... ging.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Voorzitter, hij heeft natuurlijk het woord 'vrijblijvend' niet gebruikt, maar minister Somers heeft gezegd dat leraren van de inburgeringscursussen uiteraard spotprenten van religies over profeten kunnen laten zien. Dat betekent dat hij het als iets vrijblijvends beschouwt, waar de leraren zelf al dan niet voor kunnen kiezen, terwijl mijn punt is: verplicht dat, neem dat verplicht op in het inburgeringstraject, het tonen van Mohammedcartoons, specifiek aan de groep nieuwkomers uit islamitische landen. Zo niet zal men de situatie die er vandaag heerst, in de toekomst voortzetten, namelijk dat men met een hele generatie zit waarvan hoge percentages vinden dat men niet mag spotten met de islamitische profeet.

Dat wijzen onderzoeken uit. Dat gaat over tienduizenden moslims alleen al in Vlaanderen en in België, die vinden dat men niet mag spotten met de profeet. Als u dat in de toekomst wilt voorkomen voor de nieuwkomers die nu binnenkomen, dan zult u hen vanaf het begin met de neus op die spotprenten moeten duwen. Dan mag u niet blijven hangen in de vrijblijvendheid van 'misschien tonen we het, misschien niet' en alleen maar dure woorden als 'vrijheid van meningsuiting' gebruiken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kris Van Dijck aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de ondersteuning van de centrumsteden bij de lokale contactopsporing – 429 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over lokale contactopsporing – 489 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, we stellen allemaal vast dat de besmettingscurve ook in Vlaanderen stijgt en dat de druk op de huisartsen, ziekenhuizen en laboratoria toeneemt. Nadat ik deze vraag om uitleg had ingediend, heeft een ziekenhuis bij mij in de streek ook tijdelijk de deuren moeten sluiten en konden er geen bijkomende opnames gedaan worden omdat de druk te groot werd.

Minister, contactopsporing is zeer belangrijk. U hebt vorige week, samen met minister Beke, aangekondigd dat u inzake de contactopsporing georganiseerd door Vlaanderen, de Vlaamse steden en gemeenten zou oproepen om die lokale contactopsporing op te zetten en dat u daar extra geld voor zou uittrekken. Naar ik toen

vernam, focuste u zich inzonderheid op de dertien centrumsteden, waarbij er zelfs een bedrag van 100 euro per contactopsporing gegarandeerd werd als vergoeding.

Minister, ik schrok enigszins, omdat ik vaststel dat er in heel Vlaanderen ook in heel wat kleinere gemeenten aan contactopsporing wordt gedaan. In mijn zorgregio – waar regiowerking en regiovorming al niet goed voor is – doet men al sinds 28 juli aan lokale contacttracing. Dat gebeurt parallel met de Vlaamse overheid, maar vanuit een andere invalshoek. Lokaal gaat het vooral om de verenigingen waarin men actief is, welke sociale verbanden er zijn enzovoort. Dat is dus een andere invalshoek, waarbij men concreter kan inspelen op de noden van de mensen. Ik kan bijvoorbeeld getuigen dat in mijn eigen gemeente, een kleine gemeente, twee personen ingeschakeld zijn voor contacttracing, de ene meer vanuit het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW), de andere meer richting de dienst Vrije Tijd. In ieder geval gebeurt dat.

In die optiek, minister, heb ik dan ook een pertinente vraag voor u. Waarom focust u, zeker wat de financiële ondersteuning betreft, op de dertien centrumsteden en niet op de rest van Vlaanderen, waar men volgens mij in dezen een even pertinente en belangrijke rol te vervullen heeft?

Ik denk dat ik hiermee ruim onder de vijf minuten gebleven ben.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Voorzitter, dankzij uw schitterende inleiding zal ik ook de mij toegewezen vijf minuten niet volledig nodig hebben, want u hebt de problematiek al goed geschetst.

Ik denk dat we ervan overtuigd zijn dat lokale contactopsporing zeer nuttig kan zijn, een nuttige hulp bij de andere vormen van contactopsporing. Dat is ondertussen wel gebleken. In de zomer is men daarmee gestart, ik denk tot grote tevredenheid van iedereen. Het is volgens mij een goede zaak dat men op dat spoor wil verdergaan, nu corona weer serieus aan het toeslaan is ons land.

Mijn vragen bouwen verder op die van de heer Van Dijck. Hij focust zich op de vraag hoe het zit met de andere steden en gemeenten. Ik wil wat ruimer gaan.

Minister, wat is uw evaluatie van de huidige lokale contactopsporingsinitiatieven? Hebt u daar cijfers over? Hoeveel lokale initiatieven zijn er? Hoeveel mensen werden op die manier al gecontacteerd? Hoeveel huisbezoeken werden afgelegd? Ik denk dat een van de grote voordelen van zo'n lokale contactopsporing net is dat men veel dichterbij de mensen staat en eigenlijk ruimer kan gaan dan pure contactopsporing, maar dat men ook kan nagaan of men die mensen misschien op een andere manier kan bijstaan. Hoe evalueert u de bestaande initiatieven?

Ik heb ook vragen over wat er nu gepland is, de uitrol naar de dertien centrumsteden. Hebt u daarvoor een timing voor ogen? Tegen wanneer zou dit er moeten zijn?

Hoe zit het met de uitrol naar andere steden en gemeenten? Wat zijn daarvoor de ambities?

Welk budget zal worden uitgetrokken voor de verdere uitrol van de lokale contactopsporing?

Hoe zal de afstemming gebeuren tussen de lokale en de Vlaamse contactopsporing? Loopt dat goed? Hoe zal men ervoor zorgen dat dit efficiënt blijft verlopen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Dijck en mijnheer Ongena, ik ben blij dat jullie deze vragen stellen. Zo kan ik wat verduidelijking creëren en potentiële misverstanden wegwerken.

De regering is hier heel intens mee bezig. Vanavond is er een ministerraad. We weten allemaal dat de evolutie van de pandemie meer dan zorgwekkend is. Dit is zeer bedreigend. Ik denk dat iedereen die verantwoordelijkheid draagt, zich daar ook enorm van bewust is, ook bij onze lokale besturen.

Een van de elementen die helpen om het virus te bestrijden, zolang er geen vaccin is, is contactopsporing, brononderzoek. Daarvoor hebben we de voorbije maanden een heel nieuw systeem moeten uitrollen. Vooral minister Beke heeft dat moeten doen.

We hebben ervoor gekozen om een centrale contactopsporing uit te rollen. Die centrale contactopsporing is stap voor stap geoptimaliseerd. Dat is work in progress en zal work in progress blijven, maar op dit moment verloopt dat al in een heel andere context dan pakweg enkele maanden geleden. Naast die centrale contacttracing zijn er in juli lokale besturen met eigen initiatieven gekomen. De heer Van Dijck en de heer Ongena verwezen er al naar, andere collega's zullen ongetwijfeld ook op de hoogte zijn van lokale initiatieven in hun buurt.

De Vlaamse Regering is niet bij de pakken blijven zitten. We hebben deze zomer al verschillende initiatieven genomen om lokaal contactonderzoek te ondersteunen, in complementariteit. We hebben toen drie pilootprojecten opgestart, in samenwerking met Zorg en Gezondheid. Het door de heer Van Dijck genoemde initiatief hoorde daar niet bij.

Daarnaast zijn er verschillende andere lokale initiatieven met betrekking tot bronopsporing, coronacoaching, zorg voor kwetsbare personen en groepen. Daarbij wordt op verschillende manieren geprobeerd om nuttig en zinvol werk te verrichten.

Op vrijdag 16 oktober heeft de Vlaamse Regering, gelet op de stijgende cijfers en het feit dat we die centrale contacttracing altijd maar aan het opschalen waren, afgesproken dat we nog meer een beroep moeten doen op de lokale besturen en voor een stuk hun hulp moeten inroepen. We hebben daarvoor een aantal principes afgesproken.

Eerst en vooral zijn we vertrokken van de vaststelling dat die pilootprojecten een wezenlijke ondersteuning kunnen bieden in de contactopsporing. Die hebben hun deugdelijkheid bewezen.

Ten tweede hebben we afgesproken dat gemeenten, als ze dit doen, hiervoor financieel ondersteund worden volgens het Belfortprincipe. Er komt 100 euro per indexpatiënt. Ik kreeg hierop van sommige mensen de reactie: '100 euro per telefoon?', maar uiteraard gaat dat niet over één telefoontje. Het gaat om het volledig afwerken van alle contacten, het uitbouwen van de infrastructuur, de vaste kosten, soms ook ter plaatse gaan, brononderzoek.

Dat is een prijs. Ik kan u zeggen dat dat, toen de centrale contacttracing startte, werd berekend op ongeveer 130 euro in de beginfase. We hebben leergeld betaald, en nu zit dat op ongeveer 70 euro qua kostprijs. We denken dat die 100 euro een heel billijke, correcte vergoeding is voor de inspanningen die lokale besturen zouden doen.

Het agentschap Zorg en Gezondheid werkt nu kwaliteitscriteria uit en we streven naar een slimme combinatie van centrale en lokale initiatieven. Het is evident dat minister Beke hier de leiding heeft. Mijn taak bestaat erin het lokale luik te ondersteunen. Ik doe twee zaken: als minister van Ambtenarenzaken probeer ik

ambtenaren vrij te maken om die centrale contracttracing te ondersteunen en als minister van Binnenlands Bestuur probeer ik lokale initiatieven uit te rollen en op te schalen.

Het is juist dat we op 20 oktober begonnen zijn met een gesprek, een webinar met de dertien centrumsteden. Waarom hebben we dat gedaan met die burgemeesters? Je moet ergens beginnen; dat is misschien het gemakkelijkste antwoord. Bovendien worden die steden natuurlijk het hardst getroffen door het virus, zeker in kwantiteit. Dat is ook logisch: ze hebben meer inwoners, dus bij eenzelfde percentage is het virus daar het hardst aanwezig. Vaak hebben ze ook al initiatieven genomen rond bronopsporing en coronacoaching. De steden hebben in verhouding ook vaak genoeg capaciteit om dat te doen, al heb ik heel veel bewondering voor de kleinere gemeenten die ook zeer zinvol werk doen.

We hebben de drie pilootprojecten uitgenodigd om hun ervaringen te delen met de burgemeesters van de dertien centrumsteden. Dat is gebeurd op dinsdag 20 oktober, en daarna is er een workshop geweest op 23 oktober. Al die burgemeesters hebben zich geëngageerd om mee te werken en ik ben hen daar ook enorm dankbaar voor. Vaak zijn die steden ook niet alleen een eiland, maar werken die in brede verbanden, met eerstelijnszones. Ik denk aan het project in West-Vlaanderen, waar de hele regio in wordt meegenomen. Ze zijn dan een beetje de locomotief of het startpunt van veel meer gemeenten, die daarrond geclusterd meewerken.

We hebben dan op basis van hun ervaringen gekeken wat er nog kan worden verbeterd. Minister Beke en het agentschap Zorg en Gezondheid zijn nu aan de slag om die contactopsporing verder te optimaliseren en de beslissingen die de Vlaamse Regering nog moet nemen, voor te bereiden, bijvoorbeeld op het vlak van financiering of de werking van het informatieplatform. Mijn administratie bundelt voor de gemeenten die met contactopsporing willen starten, alle informatie op de website www.vlaanderenhelpt.be.

Het is evident dat het de bedoeling is dat dit systeem openstaat voor alle gemeenten. Laat dat ook duidelijk zijn, dat daar geen misverstand over is: een gemeente die vandaag zegt dat ze wil meedoen aan die lokale contactopsporing, moet dat kunnen. Die kan zich daartoe engageren. En die zal even veel ondersteund worden. Een aantal gemeenten hebben trouwens al contact opgezocht met mijn kabinet en gezegd dat zij willen meehelpen, dat we op hen kunnen rekenen. Ik dank hen daarvoor.

Op 23 oktober 2020 was er een overleg met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) om te kijken hoe we lokaal contactonderzoek naar alle gemeenten kunnen uitbreiden. Ik ga daar ook samen met collega Beke voorstellen voor indienen bij de Vlaamse Regering.

Er was ook de vraag naar een stappenplan. Ik ga niet met concrete data werken omdat ik vind: hoe sneller, hoe liever. Het hangt ook voor een stuk af van de lokale besturen. Ten tweede is collega-minister Beke bezig met de verdere concrete optimalisatie van de centrale lokale contactopsporing. Denk bijvoorbeeld aan het opzetten van het ICT-platform voor contactopsporing, het delen van scripts en het hanteren van gezamenlijke lijsten. Lokale besturen kunnen zich ook engageren in verschillende scenario's met betrekking tot brononderzoek en contactonderzoek. We gaan een soort van palet van mogelijkheden maken. Die lokale besturen kunnen ook rekenen op dezelfde steun.

Collega Ongena, u vroeg heel concreet of er een evaluatie van die drie pilootprojecten is. Zij hebben zelf een evaluatie gemaakt, een kritische zelfevaluatie die we ook hanteren. Die kunnen we zeker aan iedereen bezorgen. Aan een grondige

evaluatie wordt op dit moment nog gewerkt. Zodra die klaar is, is die ook beschikbaar.

Samengevat: je hebt die dertien burgemeesters en die noodkreet van de steden. Kijk wat je in je eigen regio kunt doen. We hebben hen eerst aangesproken maar we hebben met de VVSG ook al afgesproken dat elke gemeente die wil meedoen aan lokale contactopsporing, dat ook moet kunnen, aan dezelfde voorwaarden als de steden. Dat kan eventueel ook geclusterd, met eerstelijnszones of een regionale werking. Dat is zeker mogelijk.

Kris Van Dijck (N-VA): Ik ben natuurlijk tevreden met het antwoord dat u geeft. Ik denk dat de contacttracing, gelinkt aan de eerstelijnszones, ook een stimulans is geweest om die eerstelijnszones echt operationeel te maken. Dit is een opportuniteit die ook heeft gemaakt dat men het aanvoelen had dat dit een forum is, een groep van gemeenten ondersteund door huisartsen en dergelijke, waarmee we aan de slag kunnen. Die goede voorbeelden zijn inderdaad heel pertinent. Het is goed om die te tonen, om die kenbaar te maken. Mijn oproep was en is nog steeds dat, wanneer gemeenten zich engageren, er op een gelijke manier wordt gewerkt en er gelijke ondersteuning is. Maar ik denk dat uw antwoord dat ook behelsde. Dat is een van mijn bekommernissen: dat de inspanningen die ook op andere plaatsen dan de centrumsteden worden geleverd, ook worden gehonoreerd. Ik denk dat het inderdaad heel belangrijk is, om deze pandemie aan te pakken, dat we tot in de kleinste dorpen de strijd aangaan.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik denk dat we er ondertussen allemaal van overtuigd zijn dat de lokale besturen een cruciale rol spelen in het beheersen van de pandemie die nu bezig is, en dat ook die lokale contactopsporing heel erg belangrijk is. Hoe meer mensen er blussen bij een brand, hoe beter.

Het is ook goed dat u heel duidelijk maakt dat alle steden en gemeenten in aanmerking komen, en dat iedereen vanuit zijn lokaal bestuur gerust een initiatief kan nemen. Ik denk dat het aan ons allemaal is, als lokale mandatarissen, om aan de mouwen te trekken bij wie dat nodig is, en mensen misschien te overtuigen om zeker in het systeem in te stappen.

Ik heb wel nog een bijkomende vraag. Wat je natuurlijk wel ziet op het terrein is dat men meer en meer kampt met uitvallend personeel. Dat is iets wat natuurlijk niet enkel bij contactopsporing een probleem kan worden. Het gaat ook ruimer. Als ik kijk naar lokale besturen, dan hebben zij meerdere taken en belangrijke taken tijdens corona, zoals kinderopvang. Dat is een andere discussie, maar we weten dat u daar ook extra geld voor hebt vrijgemaakt.

Het probleem is natuurlijk dat je geld kunt vrijmaken, maar als je niet de mensen vindt of hebt, krijg je het ook niet georganiseerd. Daarom is mijn bijkomende vraag of u daar nog mogelijkheden ziet vanuit Vlaanderen, om lokale besturen te helpen bij het opvangen van het uitvallend personeelsprobleem. Denk aan mensen die zelf corona hebben of in quarantaine moeten vanwege bepaalde contacten. Je ziet dat overal, ook bij kinderopvanginitiatieven.

U hebt al verwezen naar de website Vlaanderenhelpt.be. Misschien was dat destijds in de eerste golf een eerste aanzet. Dat was vooral een zoektocht naar vrijwilligers. Ik zie dat er vandaag heel veel mensen noodgedwongen zonder werk zitten, in de horeca en dergelijke meer. Hopelijk is dat tijdelijk, daar gaan we toch allemaal van uit. Misschien is daar ook wel iets mogelijk vanuit Vlaanderen om terug wat initiatieven te nemen, en te proberen die mensen te overtuigen om zich in te schakelen

in contactopsporing. Of het kan misschien ook iets breder; ik denk aan andere lokale taken die belangrijk gaan zijn in het beheersen van corona.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Ik denk dat het een wijze beslissing was van minister Somers en minister Beke om lokale besturen te vergoeden voor die contact- en bronopsporing, enerzijds omdat we zien dat het echt wel werkt, anderzijds omdat we er op die manier natuurlijk ook voor zorgen dat ze dat blijven volhouden.

Ik kan zelf vanuit de West-Vlaamse proefregio getuigen dat dat eigenlijk echt goed werkt, en dat dat op regionaal vlak werkt. Het is goed dat we zien dat daar al regiovorming ontstaat, en dat we daar samen met de stad Roeselare hele goede dingen kunnen doen.

Wat ik persoonlijk heel belangrijk vind als lokaal mandataris, is niet alleen de contactopsporing maar ook de bronopsporing. Want je ziet dan hoe dat virus zich wat gaat verspreiden in je gemeente. De ervaringen van die lokale besturen samenbrengen lijkt mij ook een hele belangrijke factor. Ik wil eens peilen, minister, hoe u die ervaringen meeneemt.

Hoe neemt u mee waar lokale besturen zien waar de bronnen ontstaan en hoe dat virus wordt doorgegeven? Deelt u dat met anderen, de gemeenten of het agentschap Zorg en Gezondheid?

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, het is een terechte vraag en ook een goede beslissing van de Vlaamse Regering om dit te doen.

Ik heb een paar kleine opmerkingen, niet met de bedoeling om ze op de spits te drijven. Ik denk dat iedereen ondertussen weet hoe belangrijk tracing is, en ook brononderzoek. Ik word wel altijd een beetje lastig dat we daar nú over bezig zijn. We moeten ook durven te benoemen dat de situatie van het virus in ons land en in Vlaanderen op dit moment van die orde is dat tracing en bronopsporing niet meer het antwoord zijn, en dat we eigenlijk tijd hebben verloren om dit sneller 'up and running' te krijgen. Ik wou daar toch even uw mening over horen. Zijn er kansen gemist? En vooral, hoe kunnen we ervoor zorgen dat we nu wel aan de capaciteit raken waar we aan moeten raken?

Ik ben wel zeer benieuwd naar die kritische zelfevaluatie. Ik kijk ernaar uit dat dat aan ons bezorgd kan worden.

Richting de lokale contactopsporing kan ik mij wel voorstellen dat er een moment komt dat het echt relevanter is om die 'up and running' te hebben, en dat is op het moment dat we de hoogste piek voorbij zouden zijn. Hoelang zijn die middelen dus voorzien? Is dat een onbeperkte pot of hebt u aan die steden en gemeenten aangegeven hoelang zij daarvan gebruik kunnen maken? Op welke termijn kunnen zij het uitbouwen en zeker zijn van die middelen? Is dat voorzien tot aan volgende zomer bijvoorbeeld?

Tot slot, om aan te sluiten op de opmerking van collega Van Dijck: ik denk dat die lokale contactopsporing ook een goede proeftuin is voor regionale samenwerking, dat daar ook een aantal succeservaringen uit ontstaan. In die zin heb ik een kleine suggestie. De samenwerking in Zuid-West-Vlaanderen wordt bijvoorbeeld vaak herleid tot 'er is een project in Kortrijk bezig'. In de beeldvorming komt dat op die manier naar voren. De centrumsteden krijgen dan extra middelen, terwijl dat van in het begin een samenwerking was van W13, een welzijnsintercommunale van dertien steden en gemeenten. Ik weet dat men soms op gevoelige tenen trapt als

dat dan wordt herleid tot een project van de voorzitter van die W13, Philippe De Coene en Kortrijk, want dat is het niet: iedere gemeente draagt daaraan bij. Als we regionale samenwerking tot de norm willen maken, moeten we ook de bijdragen van die lokale besturen in die regionale samenwerking naar waarde schatten.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ik wil mij aansluiten bij het belang van de eerstelijnszone, dat we die hiermee echt kunnen versterken en uitbouwen. Dat is echt nodig. Als we naar Nederland of Duitsland kijken, zien we dat er gezondheidscentra zijn die een groot deel van de crisis mee kunnen helpen opvangen. Vandaag zien we als huisarts dat heel veel op onze nek terechtkomt, dat we heel veel dingen moeten oplossen. Bij de collega's in Nederland en Duitsland zien we dat zij zich eigenlijk voor een groot deel kunnen focussen op het reguliere werk, waarbij die preventieve gezondheidsdiensten bijvoorbeeld veel van de contactopsporing, bronopsporing en quarantaineregeling kunnen opvangen. Het kan dus een stap zijn om die eerstelijnszones echt uit te bouwen tot preventieve gezondheidscentra. In die zin ben ik heel tevreden dat er extra middelen voor voorzien worden en dat die zeker nodig zijn in deze crisis. Ik ben het eens met collega Vaneeckhout dat het een half jaar geleden al welkom geweest was, maar het is goed dat er nu vooruit gegaan wordt.

Ik was eigenlijk ook benieuwd naar de stand van zaken vandaag. Midden september is er aangekondigd dat de eerstelijnszones ook versterkt werden met field agents, die lokaal mee zouden gaan versterken per eerstelijnszone. Is dat ondertussen gebeurd? Heeft elke eerstelijnszone nu een field agent die effectief aan de slag kan gaan met contact-, bron- en clusteronderzoek? Als dat nog niet zo is, voor wanneer is het precies gepland dat die ter plaatse ingezet worden?

Rond het contactonderzoek zelf: hoeveel gemeenten zijn er vandaag in Vlaanderen met lokaal contactonderzoek bezig? Elke gemeente had een optie tussen drie verschillende mogelijkheden om in meer of mindere mate mee te doen aan contactonderzoek.

Wat is de huidige stand van zaken? Zijn er nog veel gemeenten die aansluiten of niet? Daar had ik graag een zicht op gehad.

Ik ben ook zeer geïnteresseerd in de kritische zelfevaluatie, ik ben daar dus ook benieuwd naar.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u voor de vele geïnteresseerde vragen en voor de positieve evaluatie van dit initiatief.

Elk lokaal bestuur kan deelnemen, maar we vragen wel een duurzaam engagement. Dus niet: vandaag doen we mee, maar volgende week hebben we geen zin meer. Het systeem moet op dat lokale bestuur kunnen rekenen. Dat is ook logisch. Het is niet van zomaar eens te proberen. Als men zich engageert, is het een doorleefd engagement en dan is dat ook een tijdje vol te houden.

Om ineens naar collega Vaneeckhout te springen: de bedoeling is dat we dat doen zo lang het nodig is. Als we het op zeker moment gaan afbouwen omdat we een ander systeem hebben of omdat de situatie veranderd is of omdat het financieel te moeilijk wordt, gaan we die gemeenten altijd tijdig verwittigen, zodat ze lang op voorhand weten dat we het bijvoorbeeld tegen het einde van die periode gaan afronden.

Als lokale besturen dat doen, vragen we natuurlijk ook wel kwaliteit, dat begrijpt u. Er zullen door Zorg en Gezondheid een aantal kwaliteitsrandvoorwaarden

bepaald worden om dat contact- en brononderzoek goed te doen. Dat zijn toch een aantal zaken waar lokale besturen zich in moeten inschrijven. Vanzelfsprekend gaan lokale besturen een zekere ruimte krijgen om te zoeken wie ze daarin kunnen inschakelen. Dat kunnen eigen ambtenaren zijn, dat kunnen, zoals in W13, mensen zijn die op pensioengerechtigde leeftijd zijn – een aantal gepensioneerde huisartsen, als ik het goed begrepen heb –, dat kunnen vrijwilligers zijn, dat kunnen mensen uit de private sector zijn of mensen die uit andere diensten komen om te helpen. Eigenlijk willen we dat tamelijk breed laten.

Bronopsporing is een van de dingen die belangrijk zijn, collega Warnez, en waar lokale besturen vaak efficiënter in kunnen zijn dan nationaal georganiseerde contacttracing, omdat men dichterbij de mensen staat: men kent de wijken, de buurten, de verenigingen, men spreekt vaak ook dezelfde taal – ik bedoel daarmee dezelfde tongval, want die kan soms deuren openen bij mensen – en men kan dat brononderzoek sneller en efficiënter doen. We gaan ook proberen die ervaringen en kennis uit te wisselen. Dat is een van de dingen die we met de VVSG doen. Ik ben het met u eens dat dat een belangrijk onderdeel kan zijn van een lokale poot binnen de contacttracing.

Mijnheer Vaneekhout, als lid van de oppositie moet u kritische vragen stellen. Het gaat wat tegen uw natuur in, maar we kunnen daarmee leven. Zijn er kansen gemist? Je kunt altijd beter doen, dat hoor je mij niet zeggen. Waar we nu voor staan, dat hebben we nog nooit meegemaakt, dat is voor ons ook een 'trial and error' en een zoeken naar het beste instrument. Wij hebben in de zomer een oproep gedaan naar de lokale besturen. Wij hebben toen gevraagd wie er wil meewerken. Op dat moment was dat niet massaal, wie er geantwoord heeft. We zijn proefprojecten gestart. We hebben gevraagd wie mee wil doen met een proefproject. Op dat moment waren er drie zones die dat wilden doen. We hebben dat eigenlijk breed bevestigd. Nadien zijn er andere bij gekomen; sommigen waren misschien al bezig en waren niet geïnteresseerd in dat proefproject. Het is niet zo dat we het nu uitvinden. Het is wel waar dat het water nu aan de lippen staat, in heel deze pandemie. We voelen dat alles begint te wankelen, we moesten hier dus dringend stutten, en dus hebben we daar een extra inspanning gedaan. Het is inderdaad zo dat Philippe De Coene een uitstekend OCMW-voorzitter is – hij is geen partijgenoot van mij, maar ik heb veel bewondering voor zijn gedrevenheid en inzet – maar vanzelfsprekend kun je W13 niet herleiden tot Kortrijk. Ik ben bereid om de volgende twee keer over het 'project Anzegem' te spreken, als dat kan troosten.

Mevrouw Vandecasteele, ook bedankt voor de positieve evaluatie van die lokale contacttracing. Mensen die deze commissie volgen, weten dat ik enorm geloof in de kracht van lokale besturen. Ik kan misschien overdrijven als ik zeg dat die alles beter kunnen, maar zeker dit hier kunnen zij ook, en dat is soms ook – ik ga daar heel eerlijk in zijn – de twijfel van sommigen overwinnen of die dat wel kunnen. Dat is iets dat mij vaak echt ergert: een soort van tweedeklassentaliteit, de amateurs. Dat moeten we echt doorbreken; dat is een missie die ik de volgende jaren heb. Ik weet dat ik in de commissie veel bondgenoten heb om duidelijk te maken dat lokale besturen echt heel veel kunnen. Opgelet: op dit moment lopen zij ook totaal op hun tippen. Als wij nu vragen om volgende week maandag en dinsdag de buitenschoolse opvang te doen – als je rondkijkt in de samenleving, wie anders kan het –, dan komt men bij de lokale besturen, maar ze zijn ook moe, ze zijn ook op. Er zijn ook veel mensen die uitgevallen zijn. Het mag ook niet onze vluchtheuvel zijn om al onze problemen daar te parkeren. Maar het blijven partners die we soms echt nodig hebben.

Wat uw concrete vraag over de field agents betreft, mevrouw Vandecasteele, is het zo dat in het overgrote deel van de eerstelijnszones de field agents op dit moment aan de slag zijn. Er zijn er maar een beperkt aantal waar men er nog een

zoekt. Wat wij als voorlopige feedback horen is tevredenheid van burgemeesters en dergelijke meer om daarmee te kunnen werken.

Wat de zelfevaluatie betreft: die gaan we zeker bezorgen. Via de voorzitter zullen we u dat bezorgen.

Ik denk dat ik daarmee een reactie gegeven heb op de meeste opmerkingen die geformuleerd zijn.

Kris Van Dijck (N-VA): Ik heb daar als repliek weinig aan toe te voegen, alleen maar wat daarstraks al gezegd is: handen in elkaar en er allemaal samen tegenaan.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): We mogen ook niet vergeten dat men, toen de eerste golf volop bezig was en men gestart is met contactopsporing, natuurlijk in eerste orde gekeken heeft om dat centraal en Vlaams te doen, en dat men daar alle moeite in heeft gestoken. Het is pas in een tweede fase, ergens in het midden van de zomer, dat men heeft ingezien dat zo'n lokale contactopsporing ook nuttig kan zijn. Gelet op het feit dat het nu weer sterk aan het stijgen is, is het goed dat we zo vroeg waren, collega Vaneeckhout, en dat we in de zomer al gestart waren om dat systeem op poten te zetten, waardoor we dat nu verder kunnen uitbreiden en op die manier een goede aanvulling kunnen vormen op de centrale contactopsporing.

Ik ben blij dat men op die lijn voortgaat, dat men nu in meer geld voorziet en ook meer gemeenten probeert te overtuigen om daarin mee te gaan.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de lijkbezorging van behoeftige personen – 459 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Het is de periode van het jaar waar we allemaal wat meer stilstaan bij overlijden en bij mensen die ons dierbaar zijn en die overleden zijn. Dat is voor mij de aanleiding om even in te zoomen op onze Vlaamse regelgeving ter zake, en ook op aanpassingen die er in dat kader mogelijk nodig zijn en op de evaluatie die vanuit het regeerakkoord en door de minister eerder in het vooruitzicht gesteld is. Het draaiboek van de VVSG kan gevolgd worden door lokale besturen om een zogenaamde OCMW-begrafenis te regelen. Het is echter niet duidelijk in hoeverre lokale besturen dat ook effectief doen.

Artikel 14 van het decreet van 16 januari 2004 op begraafplaatsen en lijkbezorging bepaalt dat op een behoorlijke wijze voorzien moet worden in de lijkbezorging van behoeftigen. De kosten komen ten laste van de gemeente waar de behoeftige in de bevolkingsregisters of in het vreemdelingen- of wachtregister ingeschreven was. In de praktijk zijn het natuurlijk de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW's) die de kosten op zich nemen. Dat zijn er steeds meer, dat bewijzen toch de cijfers die we daar jaar na jaar over te zien krijgen. Lokale besturen moeten steeds vaker een begraving of crematie ten laste nemen. Dat heeft natuurlijk verschillende oorzaken: behoeftigheid, maar ook de gezinsverdunding en het feit dat sommige mensen geen of weinig contacten hebben.

Aangezien in de regelgeving weinig is opgenomen over de precieze invulling van die opdracht, kan de praktijk nogal sterk verschillen van gemeente tot gemeente. Sommige lokale overheden zorgen bijvoorbeeld alleen voor een kist en voor de begraafing ervan, andere gaan daar wat verder in en organiseren ook een dienst met gedrukte rouwbrieven of bidprentjes. Momenteel is dat vanzelfsprekend voor iedereen, los van deze thematiek, anders.

De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) heeft enkele jaren geleden een draaiboek opgesteld. Dat was mede naar aanleiding van de concept-nota die ik toen over heel deze thematiek ingediend had en waar ik een bevraging gedaan had die ook zeer grote verschillen naar boven bracht.

Er kan ook worden vastgesteld dat het begrip 'behoefte' voor interpretatie vatbaar is. Dat zorgt ervoor dat lokale besturen soms weigeren om tussenbeide te komen omdat er volgens hen geen sprake is van behoefte. Dat is bijvoorbeeld het geval als de overledene familieleden heeft die onderhoudsplichtig zijn of als er toch nog financiële middelen op een bankrekening blijken te staan. Een dergelijke onduidelijkheid leidt er soms toe dat begrafenisondernemers die al de eerste stappen voor de uitvaartverzorging hebben gezet, plots in de onzekerheid verkeren of ze daarvoor nog een vergoeding zullen ontvangen. Een duidelijke omschrijving van wat een behoefte is, lijkt me dus in de toekomst wel wenselijk.

Minister, er bestaat ook een tegenstrijdigheid tussen de Vlaamse en de federale regelgeving. Ik heb hierover al vragen gesteld aan uw twee voorgangers. Ze erkennen het probleem wel, maar het probleem is altijd op dezelfde manier blijven bestaan.

Het gaat over het vernoemde decreet en de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de OCMW's. Volgens artikel 2, §1, van de wet van 2 april 1965 "is het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn van de gemeente waar de betrokkene op het ogenblik van zijn opname in nagenoemde instelling of bij een nagenoemd privaat persoon voor zijn hoofdverblijf in het bevolkings- of het vreemdelingenregister of in het wachtregister was ingeschreven, bevoegd om de noodzakelijke steun te verlenen, indien de bijstand vereist is." Concreet houdt dit in dat, als iemand wordt opgenomen in een woonzorgcentrum buiten zijn gemeente, de gemeente waar hij het laatst was ingeschreven verantwoordelijk blijft om bij te betalen wanneer er niet genoeg middelen zijn om de zorg te betalen. Die bepaling is er gekomen op vraag van steden en gemeenten waar zich veel zorgvoorzieningen bevinden, die werden aangesproken als bewoners van die voorzieningen hun verblijfskosten niet konden betalen en dus een beroep deden op het OCMW.

Daartegenover staat artikel 14 van het decreet van 2004, dat zegt dat er in een behoorlijke wijze wordt voorzien in de lijkbezorging van behoeftigen. De daaruit voortvloeiende kosten zijn ten laste van de gemeente waar zij in de bevolkingsregisters, het vreemdelingenregister of het wachtregister zijn ingeschreven. De bepaling in het decreet lijkt daarmee voorbij te gaan aan de aanleiding van de bepaling in de OCMW-wet, namelijk dat steden en gemeenten waarin zorgvoorzieningen gevestigd zijn, niet te zwaar belast zouden worden.

In de praktijk namen steunverlenende besturen heel vaak de kosten voor de begrafenis ook op zich. In het kader van besparingsoperaties hebben we echter al vastgesteld dat een aantal OCMW's wel de kosten voor het verblijf in de woonzorgcentra op zich nemen – waartoe ze volgens de federale regelgeving verplicht zijn –, maar dat ze weigeren om de kosten voor de lijkbezorging te dragen. Daarbij wordt verwezen naar het decreet van 2004. Om spanningen tussen lokale besturen zo veel mogelijk te vermijden, lijkt het toch noodzakelijk om over dat onderwerp klaarheid te creëren.

Wat is uw beleidsvisie over het feit dat er grote verschillen zijn in de lijkbezorging die ten laste wordt genomen door de lokale overheden? Ik denk dat we er overal voor moeten zorgen dat mensen die behoeftig zijn, op een waardige manier een afscheid wordt gegeven.

Overweegt u om hierover een aantal minimumvoorwaarden decretaal of door middel van een omzendbrief te verankeren?

Op welke manier zou voorzien kunnen worden in een heldere omschrijving van het begrip 'behoefte', zodat er hieromtrent geen onenigheden meer kunnen ontstaan tussen de lokale besturen, de begrafenisondernemers en de eventuele familieleden?

Hoe staat u tegenover de tegenstrijdigheden tussen de wet van 2 april 1965 en het decreet van 16 januari 2004 wat betreft de tenlasteneming van de kosten voor de lijkbezorging van behoeftigen?

Neemt u dit thema mee bij de evaluatie van het decreet van 16 januari 2004?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Schryvers, zoals u zelf zegt, is het nu de periode van het jaar waarin men meer dan anders denkt aan mensen die ons overvallen zijn. In deze context past natuurlijk een vraag over het waardig afscheid nemen van een mens, ook al is het een behoeftig mens.

Dan het eigenlijke antwoord op uw vragen. Het principe om op een behoorlijke wijze te voorzien in de lijkbezorging van behoeftigen, met naleving van de eventuele wilsbeschikking, is, zoals u zelf zei, opgenomen in artikel 14 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

De omzendbrief van 2006 betreffende de toepassing van het decreet van 16 januari 2004 bevat al een aantal minimumvoorwaarden voor de lijkbezorging van overleden behoeftigen, die een waardig afscheid garanderen en die toegepast kunnen worden, onafhankelijk van het feit of hij of zij een laatste wilsbeschikking had opgesteld.

Naast die omzendbrief en naast dat decreet is er een draaiboek dat de VVSG heeft opgesteld dat de lokale besturen kunnen volgen bij het organiseren van een begrafenis van een behoeftige.

Het principe van artikel 14 van het decreet biedt, samen met de omzendbrief en het draaiboek, volgens mij voldoende garanties voor een waardig afscheid van een behoeftige. Verdere regelgeving omtrent de minimale voorwaarden voor lijkbezorging van behoeftigen is, voor zover ik dat op dit moment kan inschatten, niet nodig. Het staat de lokale besturen uiteraard vrij om boven op het minimale nog extra dingen te doen.

We moeten er vooral van uitgaan dat mensen in onze gemeentebesturen de lokale autonomie op een goede manier invullen. We moeten vertrouwen hebben in onze lokale besturen en ze zo weinig mogelijk duwen in opgelegde kaders. De gebruiken en gewoonten in het uitvaartgebeuren verschillen immers van streek tot streek, zoals u ongetwijfeld weet.

U vraagt op welke manier voorzien zou kunnen worden in een heldere omschrijving van het begrip 'behoefte'. Het is niet eenvoudig om dat begrip 'behoefte' eenduidig te definiëren. Bij het invullen van het begrip 'behoefte' moet rekening gehouden worden met de bepalingen in het Burgerlijk Wetboek over de onderhoudsplicht en het erfrecht. Daarbovenop loop je met een definitie van 'behoefte'

wel het risico dat je toch nog mensen dreigt te missen, omdat ze ofwel voldoen aan de voorwaarden ofwel niet. Zodra je scherper begint te definiëren, is de kans dat je mensen begint te missen misschien groter.

Ook hier moeten we volgens mij toch durven te vertrouwen op de lokale autonomie en op de lokale besturen, die zelf de afwegingen maken. Ze kennen die afwegingen trouwens. Ook de OCMW's moeten aan de hand van een sociaal onderzoek bepalen wie behoeftig is en wie niet. Ze doen dat in het kader van de Vlaamse sociale bescherming. Deze behartenswaardige situatie kan veroorzaakt zijn door medische, sociale of financiële redenen. Eigenlijk kennen onze lokale besturen dat begrip 'behoefte' wel, al ben ik het met u eens dat het een wat vaag begrip is.

U vraagt me naar de tegenstrijdigheden. Het is inderdaad zo dat de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging bepaalt dat het stoffelijk overschot van behoeftigen kosteloos en op behoorlijke wijze gekist en vervoerd moet worden. De wet specificiert niet welke gemeente moet instaan voor de kosten daaromtrent.

Dat was geen probleem indien de behoeftige overleed in de gemeente waar hij in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister was ingeschreven. De situatie was anders in het geval dat de behoeftige overleed in een andere gemeente dan deze waar hij was ingeschreven. Dat heeft inderdaad vele malen aanleiding gegeven tot discussies tussen beide gemeenten.

Om daaraan tegemoet te komen, werd uitdrukkelijk decretaal bepaald dat de kosten voor de lijkbezorging van behoeftigen ten laste zijn van de gemeente van het Vlaamse Gewest waar zij in de bevolkingsregisters, het vreemdelingen- of wachtregister zijn ingeschreven. Ik denk dat dat duidelijk is.

Artikel 2 van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn gaat over de toekenning van steun "tijdens het leven". Daar is de regel dat die financiële steun wordt betaald door het OCMW van de gemeente waar de betrokkene op het ogenblik van zijn opname in de instelling of bij een privaat persoon voor zijn hoofdverblijf in het bevolkings- of het vreemdelingenregister is ingeschreven. Artikel 14 van het decreet voorziet in lijkbezorging voor behoeftigen na het overlijden. De kosten vallen dan ten laste van de gemeente waar hij of zij is ingeschreven. Beide vormen van steun kunnen naast elkaar bestaan en sluiten bij elkaar aan; ze zijn complementair aan elkaar.

Ten slotte is er nog de vraag of ik dit thema meeneem bij de evaluatie. In het Vlaams Regeerakkoord, dat u heel goed kent, mevrouw Schryvers, staat vermeld dat er, in overleg met lokale besturen en andere actoren – we denken dan bijvoorbeeld aan uitvaartondernemers, crematoria, Zorg en Gezondheid – een evaluatie zal plaatsvinden over de actualisaties die nodig zijn aan de regelgeving over begraafplaatsen en lijkbezorging. Alle thema's uit het decreet kunnen in dat overleg aan bod komen. Als dat op tafel komt, zullen we daar dus zeker over praten.

De gesprekken met de verschillende actoren zullen binnenkort starten, normaal gezien in november en december. Zonder enige belofte te doen over het daadwerkelijk invoeren van een definitie, zal ik samen met de gesprekspartners eerst verder onderzoeken of het definiëren van de term 'behoefte' al dan niet een meerwaarde vormt. Ik sta er dus voor open om dat te bekijken. Ik denk alleen dat het definiëren, gelet op wat er in de OCMW-wetgeving staat en op hoe lokale besturen dit nu doen, vandaag ook risico's inhoudt. Ik ben daar terughoudend in, maar ben ertoe bereid me te laten overtuigen. Samen met alle gesprekspartners zal de afweging gemaakt moeten worden van de voordelen en nadelen van zo'n definitie. Het is onze bedoeling om tegen volgende zomer een eerste conceptnota te kunnen voorleggen aan de Vlaamse Regering.

U schetst een probleem tussen wet en decreet. Als u beide leest, is het eigenlijk wel duidelijk. Alleen ligt het ene bij de ene gemeente en het andere bij de andere gemeente. Moet dat samenvallen of niet? Het lijkt me op het eerste gezicht wel billijk om de kosten wat te spreiden en te verdelen. Maar ook daar sta ik open voor elk rationeel gesprek. Ik heb daar geen voorafnames of taboes of heel uitgesproken visies. Ik denk echter dat we enkel dingen moeten veranderen als er echt een duidelijk argument is om ze te veranderen. Dat lijkt misschien een nogal conservatieve houding voor mij, maar in gevallen van leven en dood is een zekere stabiliteit niet altijd verkeerd.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Ik ga beginnen met het laatste wat u gezegd hebt. Ik onderschrijf dat helemaal. We moeten in deze thematiek echt niet veranderen om te veranderen. Alleen weten we allemaal wel dat er vanuit de maatschappij toch wel vragen zijn naar bijsturingen. Die zijn dan meestal ingegeven door de invulling van persoonlijke wensen van mensen die overlijden of van hun familieleden. We weten allemaal dat dat ook wel helpt bij het rouwen. De aanpassingen die de voorbije jaren gebeurd zijn, gingen dus ook vaak in die richting.

Een tweede zaak die hierbij altijd voor ogen gehouden moet worden, is respect voor de waardigheid van diegene die overleden is. Dat was natuurlijk ook mede de aanleiding tot mijn vraag. Als mensen zelf onvoldoende middelen hebben, dan moeten we er vanuit de lokale besturen toch voor zorgen dat ze op een heel waardige manier worden begraven. Daar bestaan nogal wat verschillen in. Gelukkig is er het draaiboek. We kunnen misschien aan de VVSG vragen om daar zeker voldoende bekendheid aan te geven. Want als sommige gemeenten minder doen dan andere, dan denk ik dat dat vaak gebeurt uit onwetendheid en niet uit onwil.

Verder bestaat er blijkbaar toch wel discussie over het begrip 'behoefte'. Ik ben het met u eens dat OCMW's natuurlijk wel veel ervaring hebben met de inschatting van wat een behoefte is. Alleen moet hierover in een geval van overlijden op heel korte termijn worden beslist en gaat het toch wel vaak over mensen die ze helemaal niet kennen. Dat is niet altijd zo eenvoudig. Dus misschien moeten we daar toch wel eens verder over nadenken.

Ik wil in dat kader ook nog een bijkomende problematiek aanhalen.

De voorzitter: Eigenlijk is uw tijd om, mevrouw Schryvers.

Katrien Schryvers (CD&V): Ik wil nog een bijkomende vraag stellen, voorzitter. Soms, wanneer mensen helemaal alleen sterven en bijvoorbeeld geen familieleden hebben, neemt niemand het initiatief tot begraven, terwijl ze toch niet echt behoeftig zijn op de manier waarop OCMW's dat interpreteren. Dan is de vraag: zouden we in de toekomst niet het best voorzien in een termijn – behoudens wanneer het parket een onderzoek voert of dergelijke – om de lokale overheid een initiatief te laten nemen als de familie dat niet doet?

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Mevrouw Schryvers stelt een terechte vraag. Ze zet dit met recht en reden op de agenda. Ik ben er geen van voorstander om de regelgeving fel aan te scherpen. Er is wel nog nood aan meer sensibilisering om dit hoger op de agenda te krijgen. In de regelgeving mogen we conservatief zijn, maar als publieke overheid, als maatschappij mogen we volutaristisch zijn.

De manier waarop we afscheid nemen, zegt veel over een samenleving, zeker als we afscheid nemen van mensen in een moeilijke situatie of in de categorie

'behoeftigen'. Dat is trouwens een beladen term. Het is goed dat dit op de agenda staat, zeker in tijden van covid, waarin we als samenleving herontdekt hebben hoe belangrijk afscheid nemen is. Veel mensen zijn lange tijd weinig of niet bij dit thema betrokken geweest. Het moet nu bij de lokale besturen extra op de agenda komen. Dit is het moment daarvoor, minister. Misschien kunt u samen met de VVSG eens de draaiboeken bekijken en er extra aandacht aan schenken.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik heb begrepen dat we extra inspanningen moeten doen om het draaiboek bekend te maken bij de lokale besturen. Dat gaan we doen. We zullen ze nog eens op de website plaatsen en er extra over communiceren naar de lokale besturen. Misschien is deze periode van het jaar inderdaad wel goed.

We hebben contacten met begrafenisondernemers om eventuele problemen in verband met COVID-19 te bespreken. Recent hebben enkele gouverneurs mij daarop nog attent gemaakt.

Het draaiboek extra bekendmaken gaan we zeker meenemen. Dank u voor de suggestie.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Voorzitter, minister, ik kijk uit naar de bespreking in deze commissie naar aanleiding van de evaluatie.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over toezicht op de lokale veiligheidscellen – 473 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Crisistijden zijn een uitdaging op vele gebieden. Ze zijn ook een stresstest voor onze manier van besturen, beleid voeren en besluit vormen. Crisistijden vergen crisismanagement, en dan krijg je soms een andersoortige besluitvorming. Maandenlang leek ons land geregeerd te worden door de Nationale Veiligheidsraad. Eerder dan de regering bepaalde die binnen welke krijtlijnen ons dagelijks leven verliep. De Nationale Veiligheidsraad buigt zich in principe eigenlijk enkel over aangelegenheden die de staat dreigen te ontwrichten, zoals terrorisme. De link naar covid was misschien wat minder gemakkelijk, en dus besloot de regering-De Croo om inzake covid te werken met het institutioneel iets logischer Overlegcomité.

Ook op lokaal vlak heb je een platform voor extreme crisissituaties, namelijk de lokale veiligheidscellen. Die zorgden de voorbije maanden voor een snelle lokale vertaling van de op een hoger niveau genomen noodmaatregelen, een vertaling die misschien niet steeds letterlijk was. Wellicht gingen bepaalde lokale ingrepen verder dan de landelijke richtlijnen, net op basis van de plaatselijke context, die niemand beter kan snappen dan de burgemeester en het lokale beleidsniveau. Op dat moment zouden we dus kunnen spreken van echte beleidsbeslissingen die genomen worden door de lokale veiligheidsceel.

Collega Janssens stelde u in juni een schriftelijke vraag rond de openbaarheid van deze besluitvorming. U antwoordde dat raadsleden geen inzagerecht hadden in de

verslagen van de lokale veiligheidscel. Uw argument daarbij was dat het net niet om besluitvorming zou gaan, maar om de pure vertaalslag van de instructies van hogerhand.

Ik weet dat u een grenzeloos vertrouwen hebt in onze burgemeesters en u weet dat ook ik hen bestempel als de bestuurlijke helden in de aanpak van de eerste coronagolf. Dat geloof mag ons uiteraard niet verblinden. In het heetst van de strijd zullen er in bepaalde lokale veiligheidscellen misschien beslissingen genomen worden die in strijd zijn met de bevoegdheid van het orgaan. Nood breekt wet en het gaat hier niet over voorbeelden ten kwade, ik wil geen concrete wantoestand aangeven, maar ons werk moet vooruitziend zijn. Wellicht zijn er beslissingen geweest die met de kennis van het moment en op basis van de lokale context de best mogelijke waren.

Het lijkt ons toch onverstandig om dit allemaal met de mantel der liefde bedekt te houden. De democratie is in crisissituaties van fundamenteel belang en heeft haar rechten. Het controlerecht door raadsleden is voor mij een fundamenteel item. Uw oordeel 'dat de verslagen van de lokale veiligheidscel niet onderworpen zijn aan het inzagerecht van de raadsleden, aangezien deze verslagen niet van gemeentelijk of gemengd belang zijn' impliceert dat gemeenteraadsleden niet kunnen nagaan of de lokale veiligheidscel puur een vertaalslag maakte van beslissingen van hogere overheden of van specifieke lokale beslissingen. En als raadsleden er niet kunnen op toezien, wie ziet er dan wel op toe? Dat is een fundamentele vraag, ook in crisistijd.

Minister, erkent u dat het best denkbaar is dat de lokale veiligheidscellen in het heetst van de eerste coronagolf hun macht ietwat hebben uitgebreid om deze crisis het hoofd te bieden?

Wie ziet hierop toe wanneer raadsleden geen inzage hebben in de verslagen?

Acht u het wenselijk dat de lokale veiligheidscellen in gevallen waar snel en doortastend optreden noodzakelijk is, verder gaan dan het puur vertalen van federale maatregelen op lokaal niveau?

Moeten hier striktere contouren voor bepaald worden, wetende dat crisissen zelden strikt te vatten zijn binnen contouren? Of kunnen we vertrouwen op de goede intenties van de lokale bestuurders?

Hoe ziet u desgevallend de evaluatie van en de controle op de beslissingen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Sinds juli voorziet het ministerieel besluit (MB) met betrekking tot de federale maatregelen tegen de coronapandemie, ook in de bevoegdheid van lokale besturen om aanvullende maatregelen te nemen. Deze mogelijkheid is behouden in het recente MB van 18 oktober 2020.

De lokale veiligheidscellen zijn een belangrijke actor in de strijd tegen het coronavirus. Ze werden door de federale overheid als crisisstructuur naar voren geschoven om lokale uitbraken te beheersen. Ze werden al naargelang het geval aangevuld met de coördinator of een ander lid van de zorgraad, verantwoordelijken uit de medische discipline en/of leden van de mobiele equipe die door het agentschap Zorg en gezondheid werden afgevaardigd. Ze monitoren en evalueren de lokale situatie.

De lokale veiligheidscellen nemen echter zelf geen beleidsbeslissingen. Ze verstrekken samen met de experts advies, op basis waarvan de burgemeester, in overleg met de gouverneur en de minister van Binnenlandse Zaken, maatregelen

kan nemen om de coronapandemie te bestrijden. Ik ben van mening dat de lokale veiligheidscellen hun rol correct en goed invullen. De concrete werking verschilt van gemeente tot gemeente. Ik heb een principieel vertrouwen in de intenties van de lokale bestuurders. Zij handelen in het algemeen belang en ter bescherming van de volksgezondheid.

U vraagt naar de evaluatie en controle van de beslissingen. Zoals eerder vermeld, neemt de lokale veiligheidscel zelf geen beslissingen. De beslissingen worden genomen door de gemeenteraad, het college van burgemeester en schepenen of de burgemeester. Op deze beslissingen is het algemeen bestuurlijk toezicht van toepassing. De evaluatie van de werking van de lokale veiligheidscel behoort tot de lokale besturen zelf. Ik kan daar geen uitspraken over doen.

In mijn antwoord op schriftelijke vraag nummer 265 van uw collega Chris Janssens heb ik aangegeven van mening te zijn dat het inzagerecht voor gemeenteraadsleden niet van toepassing is op de verslagen van de lokale veiligheidscel. Ik hoop dat ik daarmee een antwoord heb gegeven.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Dat is inderdaad een zeer duidelijk antwoord. Ik denk dat het daarom ook goed was dat deze vraag is gesteld. Ik denk dat er wel voor een stukje een misverstand speelt, omdat op heel wat plaatsen toch wordt aangekondigd dat de lokale veiligheidscel een bepaalde beslissing heeft genomen. Ook als het gaat om de situatie in het onderwijs en de lokale nuances die daarin worden gemaakt, of de vrijheid om lokaal af te wijken op basis van crisissituaties, dan lijkt in perceptie de bevoegdheid bij de lokale veiligheidscel te zijn gelegd om daar beslissingen over te nemen. Dan zie je zeer rare politieke debatten ontstaan, waarbij schepenen van Onderwijs niet aanwezig zijn op de veiligheidscel, maar het idee lijken te opperen dat de veiligheidscel een bepaalde beslissing heeft genomen. En dan is uw antwoord vandaag wel heel duidelijk. Het is ofwel de burgemeester die de beslissing neemt, het college van burgemeester en schepenen of de gemeenteraad.

Dan denk ik dat we daar in perceptie misschien een en ander aan moeten bijstellen. We moeten vooral zeer actief duidelijk maken dat die rol van de lokale veiligheidscel – en die is uiteraard zeer belangrijk – eerder een adviserende rol is. Het zijn die drie organen die verantwoording moeten afleggen. Misschien is het toch interessant dat de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) dat ook heel duidelijk aangeeft bij de raadsleden. Want ik krijg nu regelmatig uit verschillende hoeken en van verschillende partijen heel kritische vragen over de zwarte doos die de lokale veiligheidscel zou zijn. Ik denk dat die kritiek of die bezorgdheid misschien onnodig is. Zij moeten vooral het signaal krijgen dat het controlerecht van de gemeenteraad ten volle kan spelen richting burgemeester en richting het college van burgemeester en schepenen. Dat moet de grote opdracht zijn. Ik zal die alvast intern en via mijn contacten doorgeven, maar misschien kan de VVSG daar ook wel een actieve rol in spelen. Dat is dan misschien een kleine aanvullende vraag. Ik merk dat heel wat raadsleden in het begin van de crisis zeer mild en voluntaristisch waren, en met zeer veel vertrouwen hun rol hebben opgenomen, maar dat die nu ook gerustgesteld willen worden dat zij hun controlefunctie, die zij van de kiezer hebben gekregen, ten volle kunnen spelen.

De voorzitter: Het staat iedereen vrij om de VVSG te bevragen, mijnheer Vaneekhout.

Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega Vaneekhout, ik ben het volkomen met u eens. We gaan inderdaad zoeken hoe we de VVSG kunnen inschakelen om de juiste

informatie te geven over de manier waarop men controle kan uitoefenen op de beslissing van de burgemeester of van het college van burgemeester en schepenen. Het kan inderdaad niet volstaan dat de veiligheidscollegie het heeft beslist. De burgemeester kan ter verantwoording worden geroepen voor een beslissing van het college van burgemeester en schepenen, en die moet zich daar ook verantwoorden. Dat is volgens mij de logica zelve.

We gaan op uw suggestie dus eens kijken, samen met de VVSG, hoe we hier kunnen verduidelijken wat de mogelijkheden zijn van een gemeenteraadslid om die controle uit te oefenen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de onthoofding van leraar Samuel Paty door een Tsjetsjeense islamextremist in een Parijse voorstad – 485 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Het gaat inderdaad opnieuw over de islamitische onthoofding van onze Franse heldhaftige leraar, een exponent van onze westerse beschaving en onze vrijheid, Samuel Paty.

Na zijn onthoofding is er nu in Frankrijk een soort klopjacht bezig, zo zou ik het toch willen noemen. Men heeft plots het licht gezien. Het is natuurlijk jammer dat er eerst zoiets moet gebeuren voor men tot actie overgaat. Maar zo is het vaak, ook hier.

Er wordt een klopjacht gehouden op verschillende islamitische organisaties en netwerken. Er werd reeds een moskee gesloten, of dat is althans de bedoeling. Want die is nu in beroep gegaan. Er werd ook een imam opgepakt. Het Collectief tegen Islamofobie (CCIF) staat mogelijk een verbod te wachten, net zoals andere islamitische organisaties waar men nu onderzoek naar doet, en waar ook huiszoekingen gebeuren.

In het verleden werd al een aantal keren aangetoond dat er wel degelijk banden zijn tussen radicale islamitische organisaties uit Frankrijk en België. Het gezegde 'als het regent in Parijs, druppelt het bij ons en in Brussel' is ook daar van toepassing. De minister heeft het ondertussen al een jaar over een nieuwe bestuurlijke informatiedienst die er zou moeten komen om onder andere een goede evaluatie en opvolging te kunnen hebben van hoe moskeeën in Vlaanderen in de praktijk functioneren. De recente jihadaanslagen in onze buurlanden maar ook de vele verijdelde jihadaanslagen maken natuurlijk dat zo'n bestuurlijke informatiedienst geen overbodige luxe is. Laat ons niet vergeten dat er talloze verijdelde aanslagen zijn – tegenwoordig een veelvoud van het aantal gelukke aanslagen –, ook al komen die misschien niet altijd in de media.

Moskeeën en Koranscholen in Vlaanderen komen al langer in opspraak, maar ze worden helaas zelden of nooit effectief gesloten. Ik denk daarbij terug aan de Al Ihsaanmoskee in Leuven, waar salafisme onderwezen werd. Er was ook de Noor-UI-Harammoskee in Antwerpen, waar Ramzan Sialvi predikte, een Pakistaanse verheerlijker van islamterreur. Ik heb daar uiteraard in de Antwerpse gemeenteraad ook de burgemeester over bevraagd. Er was ook de Jamia Islamiamoskee in Molenbeek.

Maar die moskeeën zijn dus nog altijd open, net zoals de verschillende Diyanet-moskeeën, die door de rapporten van de Staatsveiligheid omschreven worden als de lange arm van de fundamentalistische partij van Erdogan. Uit een onderzoek blijkt dat een op de vijf moslims in Vlaanderen begrip heeft voor Islamitische Staat en haar verschrikkelijke, gewelddadige terreuracties. Een op de vijf moslims in Vlaanderen, dat gaat dus over tienduizenden moslims die allicht begrip kunnen opbrengen voor de onthoofding door een 18-jarige Tsjetsjeen van Samuel Paty.

Minister, op 21 oktober gaf u te kennen dat u de komende jaren meer dan 2,5 miljoen euro zult besteden aan de strijd tegen gewelddadige radicalisering, zoals u het noemt. Dat is dan een vijfvoud van de vorige bestuursperiode. Die 2 miljoen euro extra zou komen uit het Vlaamse relanceplan.

Hoe zullen deze nieuwe financiële middelen precies worden ingezet?

Wat is de stand van zaken inzake de oprichting van de nieuwe bestuurlijke informatiedienst?

Hoe staat het met de voorbereiding van het verbod op buitenlandse financiering en inmenging?

Minister, zult u, gezien de actie tegen de radicale islam in Frankrijk, ook bijkomende initiatieven nemen in dit verband voor Vlaanderen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Rooy, in het kader van de strijd tegen gewelddadige radicalisering, extremisme en polarisatie zal er de komende jaren inderdaad jaarlijks 2,5 miljoen euro worden vrijgemaakt. Ik ben hier vorige week in de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering op woensdag 21 oktober 2020 reeds uitgebreid op ingegaan. Ik verwijs dan ook graag naar de uitleg die ik vorige week heb gegeven. De concrete inzet van deze middelen is voorwerp van de bespreking rond het nieuwe Vlaamse actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie.

Wat is de huidige stand van zaken inzake de oprichting van de nieuwe bestuurlijke informatiedienst? De start van de informatie- en screeningdienst op de lokale geloofsgemeenschappen is voorzien, gelijktijdig met de inwerkingtreding van het nieuwe erkenningsdecreet, voor september 2021. Deze dienst zal mij adviseren over de erkenningsaanvragen van lokale geloofsgemeenschappen. Hiertoe zal de dienst alle relevante informatie vanuit veiligheids-, bestuurlijk en samenlevingsperspectief verzamelen, vervolledigen, vergelijken en blijvend actualiseren, in de beoordeling van het voldoen aan de erkenningscriteria.

Daarnaast wisselt deze informatie- en screeningsdienst vanaf september 2021 informatie uit met de betrokken diensten: de burgemeesters, de information officers, de politiezones, de veiligheid van de staat, de lokale verbindingsofficieren, de lokale integrale veiligheidscellen (LIVC's), de radicaliseringsambtenaren en ga zo maar verder. Voor het uitvoeren van zijn opdrachten krijgt de informatie- en screeningsdienst verregaande decretaal verankerde bevoegdheden, zoals: het recht om samenwerkingsprotocollen af te sluiten met de veiligheidsdiensten; het recht om ruimtes te betreden; het recht tot opname van de identiteit van personen; het recht om inlichtingen te vorderen bij betrokkenen; het recht om de voorlegging, inzage, kopieën of de tijdelijke bewaarneming te vorderen van informatie, documenten en infodragers; het recht om verplichte medewerking te eisen; het recht op het doen van vaststellingen met audiovisuele middelen binnen het wettelijk kader; het recht om de bijstand van politie te vorderen en zich te laten bijstaan door deskundige en andere personen; het recht om een verslag van vaststelling op te maken dewelke een bewijswaarde tot bewijs van het tegendeel heeft.

Hoe staat het met de voorbereiding van het verbod op buitenlandse financiering en inmenging? Het voorontwerp van decreet betreffende de erkenning en het toezicht op de erediensten is zo goed als rond en wordt in de volgende weken aan de Vlaamse Regering voorgelegd voor een eerste principiële goedkeuring. Het verbod op buitenlandse financiering, ondersteuning en inmenging wordt in het nieuw erkenningsdecreet ingeschreven als een erkenningsverplichting voor lokale geloofsgemeenschappen.

Om op een doeltreffende wijze te kunnen nagaan of een bestuur van een eredienst geen ongeoorloofde financiering of ondersteuning ontvangt, wordt een transparantie- en registratieverplichting ingevoerd. De bestuursorganen houden een register bij van alle giften – geldelijk of in natura – die te allen tijde kan worden geraadpleegd door de informatie- en screeningsdienst. We verplichten bovendien de lokale geloofsgemeenschap om ook transparant te zijn over de juridische structuren waarmee ze rechtstreeks of onrechtstreeks is verbonden.

U vraagt mij of ik, gezien de actie tegen de radicale islam in Frankrijk, ook bijkomende initiatieven in dit verband zal nemen. In de eerste plaats moeten we de aangekondigde initiatieven natuurlijk verder uitwerken. Denk aan het verscherpen van het erkennings- en toezichtkader van lokale geloofsgemeenschappen en een verbod op het verlenen van medewerking aan activiteiten die aanzetten tot discriminatie, haat of geweld. Niemand kan zich op grond van religieuze of levensbeschouwelijke motieven onttrekken aan de geldende rechtsregels, het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en de Grondwet. Er is ook de oprichting van de informatie- en screeningsdienst bij de lokale geloofsgemeenschappen en een actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en extremisme. Al deze elementen liggen voor en worden momenteel uitgewerkt om meer grip te krijgen op deze problematieken.

Wat specifiek de aangekondigde maatregelen in Frankrijk betreft: president Macron heeft twee weken geleden een nieuw wetsvoorstel aangekondigd rond de aanpak van extremisme in zijn samenleving. Het wetsvoorstel wordt midden december voorgesteld.

Een aantal van de maatregelen waarover men nu in Frankrijk nadenkt, kennen we echter al. Ik geef een aantal voorbeelden. Er komen preventieve maatregelen in het onderwijs, en daar zijn wij ook mee bezig. Denk maar aan het netwerk islam-experten, het aanbieden van een centraal aanspreekpunt, en een vormings- en ondersteuningsaanbod voor leerkrachten. Ik verwijs hiervoor verder naar minister Weyts, die ter zake bevoegd is.

Een tweede voorbeeld zijn de maatregelen rond sociale media, haatspraak, des-informatie. Dat komt overeen met de eerste twee doelstellingen in het Vlaams actieplan. Een derde voorbeeld is de verstrenging van de controle op de lokale geloofsgemeenschappen. Daar hebben we het al over gehad.

Er zijn trouwens veel raakvlakken met de voorstellen die de Franse president de afgelopen dagen heeft bekendgemaakt. Ik denk ten eerste aan het verbod op buitenlandse financiering en ondersteuning. Daar denken we hetzelfde over, en dat komt dus ook in het decreet. Ik denk ten tweede ook aan de verstrenging van de inburgeringsverplichting voor bedienaars van de eredienst; transparantie over de aan hun rechtstreeks of onrechtstreeks verbonden entiteiten; een invoering van de verplichting dat elke bedienaar van de eredienst – dat is nu niet het geval – moet worden goedgekeurd door het representatief orgaan van de eredienst waartoe de bedienaar behoort; de uitoefening van controle op de eigenaars van de infrastructuur die gebruikt wordt.

Wat de buitenlandse imams betreft: daarover is mijn visie, zoals ik hier meermaals heb gezegd, zeer duidelijk. De gewoonte en de jarenlange praktijk om buitenlandse

imams actief te laten zijn in ons land, is onwenselijk en op termijn onhoudbaar. Het is mijn overtuiging dat in moskeeën en in kerken in Vlaanderen mensen de geloofsgemeenschap moeten kunnen leiden die hier opgegroeid zijn, die onze samenleving kennen, die in onze samenleving ingebed zijn en ook hier een opleiding hebben genoten.

Samen met de KU Leuven en de Moslimexecutieve heeft de voormalige federale minister van Justitie getracht een imamopleiding mogelijk te maken. Ik zal in overleg gaan met de nieuwe minister van Justitie om te bekijken hoe we ons beleid optimaal op elkaar kunnen afstemmen.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Het is een hele boterham. Als ik dat allemaal hoor, bekruipt mij toch een bepaald idee over de voorbeelden die ik heb genoemd en ook heb aangekaart, zoals de Pakistaanse moskee in Antwerpen met de jihadistische terreurverheerlijker. Ik vraag mij echt af of de maatregelen die u hier aankondigt – met die bestuurlijke informatiedienst, die, als ik u mag geloven, toch heel wat rechten heeft om zijn taak te vervullen, om info te vergaren en na te gaan hoe het eraan toegaat in moskeeën – echt tot gevolg zullen hebben dat zo'n moskee wordt ontdekt en op de vingers wordt getikt, en nog liever wordt gesloten. Want als wij als Vlaams Belang zoiets aankaarten – dat doen wij al vele decennia –, dan krijgen we dat via-via doorgestuurd of merken we dat zelf op via sociale media.

Het is nog nooit voorgevallen – ik heb het nagegaan voor deze commissie, ik heb gezocht in onze persberichten en tweets, in onze socialemedia-acties – als wij zoiets naar buiten brengen, dat een moskee effectief de erkenning heeft verloren, of – wat we nog liever hebben – wordt gesloten. Die informatie vergaren, het 'te weten komen', het verscherpen van de voorwaarden, dat is allemaal goed en wel. Maar de stok achter de deur, het 'sluiten van', is die er wel? Een erkenning intrekken is allemaal goed en wel, maar dat leidt ertoe dat de moskee of de Koranschool gewoon voortdoet met het prediken van de haat, alleen is het dan zonder erkenning en zonder subsidie.

Minister, zou u ook willen opnemen dat de bestuurlijke informatiedienst undercoveracties kan doen? Ik denk aan een onderzoek in Denemarken waarbij een journalistiek moslimkoppel undercover ging in acht moskeeën in Kopenhagen, waaruit bleek dat in zeven op de acht haat werd gepredikt tegen onze samenleving, tegen onze vrijheden, tegen een leraar als Samuel Paty. Zeven op de acht! Blijkbaar kan dat alleen worden opgemerkt via undercovermethoden. Ik vind dat wij dat ook moeten kunnen doen.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. U weet waarschijnlijk beter dan wie ook hoe belangrijk ik de oprichting van die informatiedienst vind. Ik heb dat destijds zelf nog op de tafel gelegd. Ons regeerakkoord is daar heel duidelijk over. We moeten er alles aan doen om die buitenlandse inmenging aan banden te leggen. De oprichting van die dienst is heel belangrijk in het kader van de controles, zoals u zegt. Het feit alleen al dat we die gaan oprichten is een signaal naar die buitenlandse controle die er vandaag nog steeds is. De erkenning is een zaak van rechten en van plichten. Ik kijk uit naar de oprichting van de informatiedienst.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, dit thema triggert mij altijd. Het is superbelangrijk dat we de dingen in kaart krijgen en dat we alle plaatsen waar haat

gepredikt wordt, kennen. Dan kunnen we er eventueel tegen optreden, in de mate dat dit juridisch mogelijk is.

Ik heb twee eerder informatieve vragen. Ik ben blij met het tweede deel, dat toch wat breder inbedt hoe we willen omgaan met de haat in onze samenleving. Het is niet alleen een kwestie van de erkenning. Dat maakt me altijd een beetje bezorgd in verband met de bestuurlijke informatiediensten. Hoe zorgen we ervoor dat dat niet 'staatsveiligheid bis' wordt maar een meerwaarde biedt?

Hoe zorgen we ervoor dat we niet de illusie koesteren dat we door te praten over een al dan niet erkenning alles opgelost is? Door een erkenning in te trekken, kunnen we een gemeenschap nog verder van ons afduwen en ze alle ruimte geven om zich helemaal te enten op buitenlandse financiering. Ze moeten dan toch het debat met ons niet meer voeren.

U zegt dat u gelooft – en ik denk dat dat klopt en dat uw intentie goed is – dat mensen die de eredienst voorgaan, hier opgegroeid moeten zijn. U verwijst daarbij naar moskeeën, maar u verwijst ook naar kerken. Ik kom regelmatig in een kerkgebouw en ik zie binnen die gemeenschap ook steeds meer mensen – het zijn geen geradicaliseerde mensen die de diensten voorgaan – die uit het buitenland komen. Ik zie daar niet zo'n probleem in, maar hoe zult u ervoor zorgen dat de menselijke zaken niet worden vermengd met onmenselijke zaken? We mogen niet alleen afgaan op de afkomst van iemand om een eredienst te mogen voorgaan. Het ligt er vooral aan hoe ze zich hebben ingebed in ons waardepatroon hier in Vlaanderen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik ben blij dat iedereen erkent dat het kader dat wij op poten zetten, meer is dan cosmetica, dat is alleszins de bedoeling. Wij willen absoluut een kader creëren waardoor er ook vertrouwen kan ontstaan. Als je het kaf van het koren kunt scheiden, dan betekent dat ook dat je geloofsgemeenschappen die goed werken, kunt verdedigen en promoten, dat je daarin vertrouwen kunt uitbouwen, dat die het comfort hebben van een positieve erkenning door de overheid.

Mijnheer Van Rooy, de informatiedienst die wordt uitgebouwd, zal samenwerkingsovereenkomsten sluiten met verschillende partners, politiediensten, Staatsveiligheid en dergelijke meer. Het is inderdaad juist dat het instrument dat wij in handen hebben het intrekken van de erkenning is, maar het is evident dat er ook meer kan gebeuren.

De bestuurlijke informatiedienst kan op basis van zijn samenwerkingsprotocollen informatie doorgeven aan burgemeesters, informatie delen met andere partners, en die andere partners kunnen dan binnen hun bevoegdheden andere maatregelen nemen dan ik als minister van Binnenlands Bestuur kan nemen. Burgemeesters kunnen bijvoorbeeld bepaalde gebouwen sluiten wanneer daar dingen gebeuren die ingaan tegen de vigerende wetgeving. Dat is volgens mij een heel belangrijk extra instrument dat men heeft wanneer men op basis van de informatie die deze bestuurlijke informatiedienst verzamelt, indicaties heeft dat er niet alleen een probleem is van het niet naleven van de spelregels, maar dat zich ook een veiligheidsissue stelt. In dat geval kan deze informatie worden gedeeld met de burgemeester en kan de burgemeester ter zake actie ondernemen. Een van de acties die hij kan ondernemen, is de sluiting. Ook het parket, het justitiële apparaat, kan tot een dergelijke stap overgaan.

U zegt dat er heel wat bevoegdheden worden toebedeeld aan de bestuurlijke informatiedienst en vraagt of daar geen undercoveracties moeten kunnen gebeuren. Ik ben absoluut overtuigd van de meerwaarde van undercoveracties in een

welbepaalde context. U weet dat wij daarin – gelukkig maar – een duidelijk juridisch kader hebben en dat dit dus niet zomaar overal mogelijk is. Undercoveracties vallen onder de gerechtelijke opsporingsdiensten, die onder Justitie ressorteren. Maar ook hier geldt heel duidelijk dat een bestuurlijke informatiedienst die indicaties, het aanvoelen of inlichtingen, harde of zachte, heeft dat in een bepaalde erkende geloofsgemeenschap, of in een geloofsgemeenschap die erkenning nastreeft, zaken gebeuren die de veiligheid van de staat of de algemene veiligheid in gevaar kunnen brengen, het parket kan informeren, waardoor zulke bijzondere technieken in het kader van de wet kunnen worden toegepast. De kracht van een dergelijke bestuurlijke informatiedienst is net dat die een breder netwerk mobiliseert en onderdeel kan zijn van een breder netwerk, waardoor meer en duidelijke stappen nodig zijn.

Mevrouw Sminate, wat u zegt, is ook mijn overtuiging. Toen ik parlamentslid was en ook als burgemeester heb ik het laten subsidiëren van geloofsgemeenschappen vanuit het buitenland of het idee dat mensen uit het buitenland tijdelijk naar hier komen om in een eredienst een rol te spelen, meermaals ernstig in vraag gesteld. Dat is eigenlijk een onhoudbare en onaanvaardbare situatie. Dit decreet dat in aanmaak is en dat in september hopelijk in werking zal treden – dat is de ambitie – moet een einde maken aan deze praktijk.

Mijnheer Vaneekhout, het gaat erover dat het mensen moeten zijn die deel uitmaken van onze samenleving, die deze samenleving kennen en daarin duurzaam verankerd zijn. Ik denk dat dat toch een heel belangrijk element is om te spreken over een potentiële erkenning. Het is op termijn absoluut een onhoudbare situatie dat geloofsgemeenschappen afhankelijk zijn van mensen die vanuit andere landen, en dan vaak nog door de overheid van andere landen, naar hier worden gestuurd, gefinancierd en onderhouden – met andere woorden, geïnstrumentaliseerd dreigen te worden – om niet alleen een bepaalde religie te doceren of te belijden, maar bovendien ook die religie een welbepaalde invulling te geven, misschien ook te politiseren. Dat is op termijn onaanvaardbaar.

We hebben er alle belang bij dat mensen die in onze samenleving verankerd zijn, die deel uitmaken van onze samenleving, die rol kunnen innemen in plaats van die mensen uit derde landen.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister Somers, ik zie het tegemoet en ik ben zeer benieuwd hoe die dienst zich zal voltrekken. Er gaat heel wat geld naartoe, dus het zou moeten opbrengen, zou ik zeggen.

Ik moet zeggen dat ik redelijk tevreden ben met uw antwoord, ook richting mijnheer Vaneekhout. U zegt hoe belangrijk het is dat men hier geworteld is, zelfs geboren, om te doceren, te prediken. Dat men niet uit het buitenland komt, al dan niet tijdelijk, dat is natuurlijk ook onze visie. Het is wat vreemd. Want mijn eerste vraag van daarnet ging over het diversifiëren op basis van afkomst, en daar was het een groot taboe. Maar eigenlijk doet u dat nu ook, als het gaat over buitenlandse imams. Want het gaat hier natuurlijk niet over rabbijnen of predikers in de hindoesferen of wat dan ook. Ik ben er dus zeer tevreden mee.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het afbeelden van minderjarige meisjes met hoofddoek in communicatie van de Vlaamse overheid
– 434 (2020-2021)**

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Op een website van de Vlaamse overheid, www.klascement.net, staat – of stond, want ik ben daarnet gaan kijken en hij is ondertussen al vervangen – een stockfoto met daarop een zeer jong meisje, duidelijk minderjarig en naar mijn schatting rond de 10 jaar jong, dat een islamitische hoofddoek draagt in de les, op de schoolbanken.

De islamitische sluier – van welk allooi ook: hidjab, boerka, nikab – wordt in de heilige islamitische bronnen, met name de Koran en de Hadith, omschreven als een symbool van reinheid en kuisheid. Meisjes en vrouwen die zich niet islamitisch versluieren, zijn, volgens die islamitische doctrine, vuil, het zijn hoeren die mogen worden aangerand en verkracht. Dat verzin ik niet, dat staat zo in de Hadith, het leven en de handelingen van de profeet Mohammed. De islamitische sluier is een seksualiserend symbool dat de verantwoordelijkheid, in het geval van lastigvallen of verkrachting, volledig bij de vrouw legt. Haar getuigenis is volgens de islamitische wet overigens ook maar de helft waard van die van een man. De islamitische lichaamsbedekking, die specifiek bedoeld is voor meisjes en vrouwen, symboliseert zowel ideologisch als historisch de minderwaardigheid van de vrouw tegenover de man. Wereldwijd lijden elke dag opnieuw miljoenen meisjes en vrouwen onder en door de islamitische sluier. Dat is al eeuwenlang het geval. Hoe meer een land of een samenleving geïslamiseerd is, hoe meer meisjes en vrouwen zich moeten versluieren, en hoe meer huid of haar de islamitische sluier moet verhullen. Dat is een wet van Meden en Perzen.

De islamitische sluier symboliseert ook het tirannieke en totalitaire karakter van de islam. Ik citeer de Iraanse schrijfster en ervaringsdeskundige Chahdortt Djavann: "De islamitische sluier is de Jodenster van de moslimvrouw, zichtbaar teken van haar status als Untermensch." Ook zegt deze ervaringsdeskundige uit Iran dat de islamitische sluier een vorm van fysieke, psychische en seksuele mishandeling van minderjarige meisjes is. Het kan dus toch niet zo zijn dat de Vlaamse overheid, met belastinggeld, de fysieke, psychische en seksuele mishandeling van minderjarige meisjes promoot of normaliseert?

Daarom heb ik die vraag opgesteld en, zoals ik net zei in mijn inleiding, heb ik gezien dat die blijkbaar – of zou het toeval zijn? Ik weet het niet – al effect heeft gehad. De foto op de site van de Vlaamse overheid is ondertussen immers verwijderd en vervangen. Toch stel ik mijn vragen, al is het maar voor de toekomst, voor andere websites of communicatie van de overheid die ik zou hebben gemist.

Minister, hoe beoordeelt u het afbeelden van een zo jong minderjarig schoolmeisje met een islamitische hoofddoek op een website van de Vlaamse overheid?

Minister, wilt u ervoor ijveren dat de islamitische hoofddoek, al dan niet strak gewikkeld rond het hoofdje van een minderjarig meisje, nooit meer te zien is op afbeeldingen en foto's die de Vlaamse overheid gebruikt in haar communicatie?

Minister, wilt u in het inburgeringstraject opnemen dat de islamitische hoofddoek, zeker voor minderjarige meisjes, geen plaats heeft in onze vrije westerse Europese samenleving, waar mannen en vrouwen gelijkwaardig zijn?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Rooy, wat we zien op de bewuste foto waarnaar u verwijst, is een jong meisje dat in een klas zit met een hoofddoek. Sommige kinderen dragen uit eigen beweging, maar vaker nog op aangeven van hun ouders, religieuze of culturele symbolen. Sommige mensen worden daar enthousiast over, andere mensen niet, of net het omgekeerde.

De vraag die ik mij stel is of de rechten van dit kind miskend zijn. Het kader daarvoor is een Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het grondwettelijk recht op vrijheid van godsdienst. Op basis van één foto kan ik hierover niet oordelen, want het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind verwijst naar vrijwilligheid. Het oordelen komt hier uiteindelijk aan een rechter toe, en niet aan mij als politicus.

In deze context moet ik erop wijzen dat ook ouders rechten hebben. Zij genieten de vrijheid om hun kinderen een opvoeding te geven overeenkomstig hun levensovertuiging, zoals gewaarborgd door artikel 18 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten.

We zitten hier met een context waarin mensen een zekere vrijheid hebben en die vrijheid kan soms storend zijn, kan soms irriteren. Het is bijna vergelijkbaar met het debat over de vrijheid van meningsuiting dat we daarnet hebben gevoerd.

Waar ik mij als minister wel over kan uitspreken, is de vraag of het wel aangewezen is dat een dergelijk beeld wordt gebruikt in het kader van een overheidscommunicatie. In mijn horizontaal plan Samenleven, dat vorige vrijdag door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd, beschrijf ik dat beeldvorming niet neutraal is. Zij bepaalt mee hoe we onszelf en de anderen zien. In dat plan wil ik dan ook samen met mijn collega's komen tot een bewuste houding rond beeldvorming.

Volgens mij begaat de overheidswebsite KlasCement hier een inschattingfout doordat met de afbeelding de indruk wordt gewekt dat heel jonge meisjes met een hoofddoek regelmatig voorkomen in onze samenleving. In mijn beleving – en dat wordt bevestigd door een aantal experts die ik heb gecontacteerd – zijn meisjes van die leeftijd die een hoofddoek dragen eerder zeldzaam. De foto is trouwens afkomstig van Shutterstock, een website waarop fotomateriaal wordt verzameld. Waarschijnlijk is deze foto niet eens in België genomen. Aangezien KlasCement een educatieve portaalsite van het Vlaamse Departement Onderwijs en Vorming is, waarop lesmateriaal en leermiddelen worden gedeeld door leerkrachten en studenten, moet de beheerder ervan erover waken dat de gebruikte afbeeldingen geen verkeerd beeld geven van onze samenleving. Vandaar dat ik de keuze van de foto misplaatst vind.

Dit gezegd zijnde, wijs ik u erop dat de website KlasCement onder het Departement Onderwijs valt en dus niet behoort tot mijn bevoegdheden. Elke minister is bevoegd voor de communicatie van zijn of haar bevoegdheden. Ik kan hier toch wel opmerken dat het kabinet van minister Weyts snel gehandeld heeft en aangedrongen heeft op het verwijderen van deze foto, wat ook gebeurd is.

Overheidsbrede communicatie valt onder de verantwoordelijkheid van minister-president Jambon. Mijn administratie heeft inmiddels wel vastgesteld dat deze afbeelding werd verwijderd, maar dat heb ik u al gezegd.

U vraagt mij of ik in het inburgeringstraject wil opnemen dat de islamitische hoofddoek, zeker voor minderjarige meisjes, geen plaats heeft in onze samenleving. U weet dat wij zullen inzetten op zeven pijlers, die ik in mijn antwoorden op uw vorige vragen al uitvoerig heb toegelicht: de scheiding der machten, de neutraliteit van de overheid, de gelijkheid van man en vrouw, de scheiding van

religie en staat of van kerk en staat, het beginsel van non-discriminatie, de vrijheid van meningsuiting en het respect voor de seksuele diversiteit. Dat zijn de uitgangspunten van ons inburgeringstraject over fundamentele waarden.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister, bedankt voor uw antwoord. In de eerste plaats ben ik uiteraard zeer tevreden dat die foto is weggehaald en vervangen door een andere foto, maar als ik dan uw uitleg hoor over de reden waarom, althans vanuit uw visie – ik zou minister Weyts ook nog eens kunnen bevragen waarom hij vindt dat die foto niet thuishoort op een website van Onderwijs, zeg maar –, dan is dat omdat hoofddoekjes bij zulke jonge meisjes eigenlijk nog zelden voorkomen in onze samenleving. Impliceert dat dan dat u wel zou aanvaarden dat een dergelijke foto in overheidscommunicatie wordt gebruikt, al dan niet vanuit het departement Onderwijs, mocht het moment komen waarop dat gebruik zou toenemen, zoals in bepaalde Franse steden en in bepaalde wijken in Britse steden, en waarop dat geen zeldzaamheid meer is, maar eerder de regel? Dat wilde ik nog vragen. Want in mijn eigen district, Deurne, zie ik dat het laatste decennium steeds meer toenemen. Steeds meer piepjonge meisjes tussen 8 en 12 jaar hebben zelfs tijdens een hete zomer, waarin de temperaturen oplopen tot boven de 30 graden, een strak hoofddoekje rond het hoofdje gewikkeld. Ik heb dat wel degelijk zien toenemen, al is het, zoals u zegt, globaal genomen nog een zeldzaamheid.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, ik wou zeggen dat ik ook heel veel belang hecht aan levensbeschouwelijke neutraliteit bij de overheid. Voor mij is dat zelfs een basiswaarde van onze samenleving, dus ik vind ook wel dat we ons vragen moeten durven te stellen bij de publicatie van deze foto. De hoofddoek is nu eenmaal voor veel vrouwen een teken van onderdrukking. Als je die als overheid gaat gebruiken bij de afbeelding van een kind, dan kan ik die publicatie ook alleen maar veroordelen. Ik stel mij dan de vraag: hoe kan een kind van die leeftijd autonoom beslissen dat dit goed is voor haar, zonder externe druk vanuit de omgeving? Ik denk dat dat op die leeftijd onmogelijk is. Ik denk dus dat het goed is dat minister Weyts snel gehandeld heeft en die foto heeft laten verwijderen. Net zoals de collega vraag ik om erover te waken dat dat in de toekomst bij geen enkele overheidscommunicatie mogelijk is.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: U begrijpt dat ik op hypothetische vragen moeilijk of niet kan antwoorden. Ik wil heel specifiek benadrukken dat collega Weyts ter zake gehandeld heeft en dat ik die handeling begrijp. Ik heb ook uitgelegd waarom ik die handeling begrijp.

En uw bezorgdheid, mevrouw Sminate, om daar organisatiebreed over te waken, zal ik overmaken aan de bevoegde minister, namelijk minister-president Jambon.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Ja, ik ben eigenlijk ook blij met uw interventie, mevrouw Sminate, want in de stad Antwerpen gebeurt het regelmatig dat het stadsbestuur onder leiding van burgemeester De Wever wel degelijk hoofddoeken gebruikt in de communicatie, mevrouw Sminate. Deze zomer was er nog een afbeelding met een moslima met hoofddoek die overal in het straatbeeld werd opgehangen door burgemeester De Wever om reclame te maken voor sporten in Antwerpen. Als ik dan goed naar u luister, dan vindt u dat het niet kan dat een overheid zo'n symbool promoot en zo ook normaliseert, waarvan akte.

Wat u betreft, minister Somers, blijf ik het toch jammer vinden dat u in al uw replieken op geen enkele manier die hoofddoek als symbool, zowel historisch als ideologisch, zoals ik het ook in mijn inleiding heb geschetst, durft te veroordelen. Aan de hoofddoek hangt een zware ideologische seksualiserende betekenis vast, die nefast is voor meisjes en vrouwen. Dat is historisch zo, al veertien eeuwen lang, en dat is ook ideologisch zo, als men de Koran en vooral ook de Hadith leest. Dan moeten wij en u als overheid toch durven te zeggen: dat is een symbool, hoeveel mensen er straks ook mee rondlopen, dat wij niet zullen promoten, afbeelden of normaliseren als overheid. Dat impliceerde u toch met uw antwoord, toen u zei dat het zo weinig voorkomt dat de overheid er niet zo over hoeft te communiceren. Wel, voor mij is dat niet de maatstaf. De maatstaf moet zijn: wat is de symboliek die daarachter zit? Hoe waarderen wij die symboliek: als een symbool van vrijheid of net van tirannie en onderdrukking? Willen wij dat als overheid gaan promoten en normaliseren? Voor ons is het antwoord daarop: neen, in geen enkel geval, ook niet als straks heel Antwerpen bij wijze van spreken zou rondlopen met een hoofddoek.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.